

АНТОН СМЕРЧКО

СПРОЩЕНА ГРАМАТИКА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

В ТАБЛИЦЯХ І СХЕМАХ

> З КОМЕНТАРЯМИ <

.....
POZIOM PODSTAWOWY A1 - A2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

історико-філологічний факультет
кафедра іноземних мов

Антон Смерчко

Спрощена граматика польської мови
в таблицях і схемах

Poziom podstawowy A1-A2

Навчальний посібник
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Рівне – 2023

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
(протокол №2 від 28.09.2023 р.)**

Рецензенти:

Совтис Наталія Миколаївна, доктор філологічних наук, професор Рівненського державного гуманітарного університету

Brdyś Hanna, Dr, Studium Języków Obcych Politechnika Śląska w Gliwicach – *Брдись Ханна*, кандидат філологічних наук, доцент, Центр іноземних мов Сілезького політехнічного університету (Глівіце, Польща)

Смерчко А. А. Спрощена граматика польської мови в таблицях і схемах. *Poziom podstawowy A1-A2* : навч. посібник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) / А. А. Смерчко ; МОН України ; ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. Степана Дем'янчука, кафедра іноземних мов. – Рівне : МЕГУ, 2023. – 102 с.

Посібник «Спрощена граматика польської мови в таблицях і схемах. *Poziom podstawowy A1-A2*» – це посібник з граматики сучасної польської мови, призначений для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)).

У посібнику подано всі основні граматичні явища, які можна представити у вигляді таблиць чи схем із поясненнями, що дозволяє систематизувати знання з граматики польської мови. Граматичний матеріал упорядковано за частинами мови, що полегшує пошук потрібної інформації, і поданий у згорнутому, але відносно повному вигляді. Обговорювані граматичні явища супроводжуються необхідними коментарями та поясненнями українською мовою.

© Смерчко А.А. 2023 рік

© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2023 рік

Смерчко Антон Альбертович – кандидат філологічних наук, доцент. Доцент кафедри іноземних мов ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука».

ВІД АВТОРА

Цей посібник призначений тих, хто вивчає польську мову як в університетах і різних мовних курсах, так і самостійно. Зокрема він стане в пригоді тим, хто користується підручником I. Stempек „*Polski. Krok po kroku. 1*”, оскільки його розроблено, щоб допомогти засвоїти та систематизувати граматичні знання на базовому рівні, представленому у зазначеному підручнику польської мови. Граматичні правила подано максимально візуалізовано – у вигляді таблиць і коротких пояснень українською мовою, що дозволяє використовувати підручник на різних етапах навчання. Окрім базової граматики, також пояснюються деякі складні моменти (відсутні або не висвітлені у підручнику I. Stempек), з якими часто стикаються студенти.

«Спрощена граматика польської мови в таблицях і схемах» — посібник з граматики сучасної польської мови, призначений для студентів полоністики, учнів шкіл з поглибленим вивченням польської мови, а також для всіх людей, вивчають польську мову самостійно. У книзі подано всі основні граматичні явища, які можна подати у вигляді таблиць чи схем із поясненнями, що дозволяє систематизувати знання з граматики польської мови. Граматичний матеріал упорядковано за частинами мови, що полегшує пошук потрібної інформації, і поданий у згорнутому, але відносно повному вигляді. Обговорювані граматичні явища супроводжуються необхідними коментарями та поясненнями українською мовою.

Сподіваюсь, що посібник дозволить усім, хто вивчає польську мову, зрозуміти тонкощі її граматики.

Щиро Ваш,

доц. А. А. Смерчко

OD AUTORA

Podręcznik ten przeznaczony jest dla osób, które uczą się języka polskiego, zarówno na uczelniach, jak i w różnych szkołach języków obcych oraz samodzielnie. Zwłaszcza będzie on pożyteczny dla tych, kto korzysta z podręcznika Iwony Stemppek i innych „Polski. Krok po kroku. 1”. Został zaprojektowany, aby pomóc w usystematyzowaniu i uporządkowaniu wiedzy z gramatyki na poziomie podstawowym. Zasady gramatyczne są przedstawione w sposób przejrzysty – w formie tabel i krótkich objaśnień w języku ukraińskim, co pozwala na wykorzystanie podręcznika na różnych etapach nauki. Oprócz podstawowej gramatyki omawiane są także pewne trudności, z którymi często spotykają się studenci i uczniowie.

„Uproszczona gramatyka języka polskiego w tabelach i schematach” to podręcznik z zakresu gramatyki języka polskiego nowożytnego, przeznaczony dla studentów polonistyki, uczniów szkół posiadających pogłębioną naukę języka polskiego, a także dla wszystkich osób uczących się języka polskiego we własnym zakresie. Książka prezentuje wszystkie główne zjawiska gramatyczne, które można przedstawić w formie tabel lub diagramów z objaśnieniami, które pozwalają usystematyzować wiedzę z gramatyki języka polskiego. Materiał gramatyczny ułożony jest według części mowy, co ułatwia odnalezienie potrzebnych informacji, i podany jest w formie skondensowanej, ale w miarę kompletnej. Omawiane zjawiska gramatyczne opatrzone niezbędnymi komentarzami i wyjaśnieniami w języku ukraińskim.

Wyrażam nadzieję, że podręcznik umożliwi wszystkim, uczącym się języka polskiego zrozumienie zawiłości jego gramatyki.

Z wyrazami szacunku,

dr Antoni Smerczko

© Smerczko A. 2023

© UN „Mędzynarodowy Uniwersytet Ekonomiczno-Humanistyczny
imienia profesora Stepana Demianczuka” 2023

SPIS TREŚCI / 3MICT

1.	Alfabet / dwuznaki, miękkość	8
2.	Rodzaje	12
3.	Rodzaje. Oni – one	14
4.	Rzeczownik. Mianownik I.poj.	19
5.	Rzeczownik. Mianownik I.mn. (niemęskoos.)	22
6.	Rzeczownik. Dopełniacz I.poj.	25
7.	Rzeczownik. Dopełniacz I.mn.	29
8.	Rzeczownik. Celownik I.poj.	33
9.	Rzeczownik. Celownik I.mn.	36
10.	Rzeczownik. Biernik I.poj.	39
11.	Rzeczownik. Biernik I.mn.	42
12.	Rzeczownik. Narzędnik I.p.	45
13.	Rzeczownik. Narzędnik I.mn.	45
14.	Rzeczownik. Miejsownik I.p.	48
15.	Rzeczownik. Miejsownik I.mn.	51
16.	Przymiotnik Mianownik I.poj.	54
17.	Przymiotnik Mianownik I.mn. (niemęskoos.)	54
18.	Przymiotnik Dopełniacz I.poj.	56
19.	Przymiotnik Dopełniacz I.mn.	56
20.	Przymiotnik Celownik I.poj.	58
21.	Przymiotnik Celownik I.mn.	58
22.	Przymiotnik Biernik I.poj.	60
23.	Przymiotnik Biernik I.mn.	62
24.	Przymiotnik Narzędnik I.poj.	64
25.	Przymiotnik Narzędnik I.mn.	64
26.	Przymiotnik Miejsownik I.poj.	66
27.	Przymiotnik Miejsownik I.mn.	66
28.	Czasownik. Czas terażniejszy (czasownik <i>być</i>)	68

29.	Czasownik. Czas terażniejszy. Konigacja -m, -sz	70
30.	Czasownik. Czas terażniejszy. Konigacja -ę, -isz/-ysz	72
31.	Czasownik. Czas terażniejszy. Konigacja -ę, -esz	74
32.	Czasownik. Czas przeszły	76
33.	Czasownik. Czas przeszły czasoników na -eć	78
34.	Czasownik. Czas przeszły czasoników iść, jeść	80
35.	Czasownik. Czas przeszły czasoników na -qć	82
36.	Czasownik. Czas przyszły (czasownik być)	84
37.	Czasownik. Czas przyszły złożony (z bezokolicznikiem)	84
38.	Czasownik. Czas przyszły złożony (z 3 os. czasu przeszłego)	86
39.	Zaimki osobowe	88
40.	Liczedniki porządkowe w godzinach i datach	90
A	Słownik tegminów gramatycznych	92

ALFABET POLSKI

(польський алфавіт з коментарями)

Літера	Вимова (укр.)	Назва букви	Уваги щодо вимови
a	[a]	а	вимова, як в укр. мові
ą	[o ^h]	о-носове	ніколи не вимовляти як «а»
b	[б]	бе	вимова, як в укр. мові
c	[ц]	це	вимова не залежить від позиції букви
ć	[чь]	це	ніколи НЕ ВИМОВЛЯТИ як «ць»
d	[д]	де	вимова, як в укр. мові
e	[e]	е	вимова, як в укр. мові
ę	[e ^h]	е-носове	в кінці слів вимовляти як звичайне «е»
f	[ф]	еф	вимова, як в укр. мові
g	[г]	ге	ніколи не вимовляти як «дж»
h	[х]	ха	вимова за транскрипцією
i	[i]	і	вимова, як в укр. мові
j	[й]	йот	вимова за транскрипцією
k	[к]	ка	вимова, як в укр. мові
l	[ль]	ель	завжди м'який, трошки твердіше ніж укр. «ль»
ł	[уи]	ел (eu)	нечіткий звук, специфічна вимова
m	[м]	ем	вимова, як в укр. мові
n	[н]	ен	вимова, як в укр. мові
ń	[нь]	ень	вимова за транскрипцією
o	[o]	о	вимова, як в укр. мові
ó	[y]	о-кресковане	ніколи не вимовляється як «о» чи «оу»
p	[п]	пе	вимова, як в укр. мові
r	[р]	ер	вимова, як в укр. мові
s	[с]	ес	вимова, як в укр. мові
ś	[шь]	ешь	ніколи НЕ ВИМОВЛЯТИ як «сь»
t	[т]	те	вимова, як в укр. мові
u	[у]	у	вимова за транскрипцією
w	[в]	ву	вимова, як в укр. мові
y	[и]	ігрек	вимова за транскрипцією
z	[з]	зет	вимова за транскрипцією
ź	[жь]	зет	ніколи НЕ ВИМОВЛЯТИ як «зь»
ż	[ж]	жет	вимова за транскрипцією

Наголос в польській мові фіксований і у більшості слів падає на передостанній склад (другий голосний від кінця слова).

При вимові кожен склад вимовляється з однаковою силою і інтонацією, наголошений склад лише «притискується» трохи сильніше.

barek ⇒ *ba|rek*

zegar ⇒ *ze|gar*

fontana ⇒ *fon|ta|na*

bardotka ⇒ *bar|do|ka*

kolorowy ⇒ *ko|lo|ro|wy*

При вимові складів *-cja*, *-zja*, *-sja* для уникнення пом'якшення, що властиве українській мові, варто робити мікропауза після *c*, *z*, *s*.

-cja – [ц|йа]

stacja ⇒ *sta|c|ja*

policja ⇒ *poli|c|ja*

I**B****DWUZNAKI (ДИГРАФИ)**

(дві літери вимовляються як один звук)

Літера	Вимова (укр.)	Назва літери	Уваги щодо вимови
ch	[x]	це ха	не читати як англ. «ч»
cz	[ч]	це зет	дуже тверда вимова
sz	[ш]	ес зет	вимова за транскрипцією
rz	[ж]	ер зет	після глухих <i>p, t, k, ch</i> читати як [ш]

INNE DWUZNAKI (АФРИКАТИ)

(дві літери вимовляються як здвоєний звук)

dz	[дз]		як в укр. <u>дзвінок</u>
dź (dzi)	[джь]		по вимові наближений до англ. „J”
dż / drz	[дж]		як в укр. <u>джміль</u>

MIĘKKOŚĆ (М'ЯКІСТЬ)

Ł, l – завжди м'яка, не вимагає спеціальних способів пом'якшення.

ć, ś, ź, ń – пишуться з рисками тільки в кінці слів або перед іншим приголосним (być, ktoś, leżć, koń,).

 Перед голосним м'якість ВСІХ літер (крім **ł** і **l**) позначається за допомогою «i», яка не читається, лише вказує, що попередній приголосний вимовляється м'яко (**wiem** – перед голосним **e** склад **wi** вимовляється як „в^ь”). Риска над літерами **ć, ś, ź, ń** забирається (**ć + e + ń** пишеться як – **cień**).

 В слові **cień** літера «i» позначає пом'якшення, вона не читається, а вказує, що попередня літера вимовляється м'яко як [ч^ь] (**ć = ci...** перед голосним).

Ćwiczenie 1. Przeczytaj poprawnie / Прочитай правильно

В основі цих слів лежить класична латиниця. Вимова цих літер наближена до української.

a. Mapa, numer, bombka, woda, tempo, ulica, masakra, tapeta, datownik, kanapa, sofa, Manekin, zakaz, mandat, skarpeta, awantura, sensowna, monitor, kartka, torebka, worek, parkan

Виділені **зеленим** літери існують в інших мовах, але вимовляються інакше.

b. laptop, tablet, jasny, cena, lampka, generalny, humor, jamnik, herbata, gabinet, liryka, tylko, butelka, centrum, moja, rondel, Polska, mobilny, tygrys, styl, kolorowy, cyrk, jestem, balkon

Синім виділені специфічні літери, які відсутні в інших мовах.

c. ktoś, pytać, żart, Toruń, wódka, trwały, gość, mrożonka, wóz, spać, garaż, reklamówka, noś, łatwo, koń, źle, Starówka, można, kogoś, znać, żarówka, złamany, Zamość, Tarnów, żaba

Літери виділені **червоним** позначають носовий звук. В середині слів носовий резонанс вимовляється майже завжди (! Випадки, коли носовий в середині складу не вимовляється тут не представлені)

d. tęgi, gorąco, męstwo, dąb, gęsty, zginać, głęboko, ząb, dębowa, są, skąd

Жирним шрифтом виділені диграфи, які завжди вимовляються як один звук (! Існує лише кілька винятків – тут не представлені, – коли *rz* читається як два звуки).

e. śliczna, msza, skórzana, charyzma, mecz, korytarz, szansa, mucha, widoczny, twarz, szef, technika, marynarz, tarcza, oszustwo, gmach, czarny, rzeźba, puszysta, pachnący

Фіолетовим позначені м'які склади (! Літера «i» в таких складах не читається).

f. miodowa, kobieta, wiatr, piosenka, zamienia, pies, kierunek, wiosna, naprawiona, miara, kawiarnia, sukienka, obieg, wiara, palenie, nieznana, bielutki, poziom, robicie, ciocia, ciebie, siano

Іменники в польській мові поділяють на **5 родових форм**

В ОДНИНІ виділяють **3 роди**, які здебільшого легко співвіднести з українською мовою

liczba pojedyncza		
rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
∅ (на приголосний)	-a	- o - e
- a (переважно професії, види діяльності та декілька інших слів)	- i ∅ (на приголосний)	- ę - um

Основні закінчення аналогічні українським:
в чоловічому роді – на приголосний ∅, в жіночому -a,
в середньому -o, -e

brat, pies, telefon

ulica, pogoda, kobieta

okno, pole

Нижче **червоної лінії** – закінчення, які зустрічаються значно рідше, оскільки слів з такими закінченнями дуже мало

pianista, turysta, mężczyzna

pani, mysz, twarz

imię, centrum

Ćwiczenie 2. Jaki to rodzaj? / Який це рід?

- a. dom, syn, cyrk, notatnik, stół, głośnik, zeszyt, bigos, park, chodnik, barszcz, marzec, telewizor, spinacz, trawnik, prysznic, portfel, szalik, bilet, konduktor
- b. komórka, ryba, koleżanka, szafa, praca, strona, świeczka, mama, stawka, kura, książka, zima, pogoda, chmura, obniżka, szefowa, zaliczka, karta
- c. jezioro, zadanie, lustro, okno, istnienie, źródło, ponczo, zaćmienie, pole
- d. niemowlę, liceum, noc¹, plemię, artysta, centrum, kolega, bogini, imię, pomoc
- e. drukarka, lodówka, długopis, przystanek, metoda, latarka, stanowisko, dziecko, analiza, program, piętro, matura, segregator, kopiarka, koszykówka, piłka

Ćwiczenie 3. Porównaj rodzaj rzeczownika w języku polskim a ukraińskim / Порівняй рід іменника в польській і українській мовах

telegram –
 siatkówka –
 puma –
 kalkulacja –
 pielgrzym –
 terrorysta –
 mówienie –
 sztuka –
 galeria –
 stypendium –
 pralka –
 jedzenie –
 promocja –
 widz –
 żyrandol –

makaron –
 margaryna –
 zmiana –
 tempo –
 ulotka –
 wizyta –
 gracz –
 medal –
 studium –
 mistrzostwo –
 taksówka –
 choinka –
 kuchenka –
 biurko –
 problem –

¹ Підкреслені слова належать до жіночого роду

В МНОЖИНІ виділяють 2 роди (родові форми)

Цей поділ **не має нічого спільного** з поділом на роди в однині і абсолютно не співвідносний з українською мовою

Іншими словами, в множині існує два поняття:

ONI (*rodzaj męskoosobowy* – чоловічо-особовий рід) і

ONE (*rodzaj niemęskoosobowy* – не-чоловічо-особовий рід)

ONI

Група **ЛЮДЕЙ**, у якій є (або теоретично може бути) **ЧОЛОВІК** відповідає займеннику **ONI** і відноситься до «чоловічо-особового роду» (*rodzaj męskoosobowy*)

ВСІ РЕШТА слів відповідають займеннику **ONE**, не залежно від того, якого роду вони були в однині і відносяться до «не-чоловічо-особового роду» (*rodzaj niemęskoosobowy*)

Наприклад:

Koledzy (друзі) – може позначати виключно **групу чоловіків** або **мішану групу чоловіків і жінок**. У будь-якому випадку це поняття включає **чоловіків**. Тому **koledzy** це – **ONI**

Nauczyciele (вчителі) – позначає як вчителів-чоловіків, так і весь вчительський колектив: вчителів і чоловіків, і жінок. Відповідно слово **nauczyciele** належить до **rodzaju męskoosobowego** (і до нього застосовується займенник **ONI**)

Натомість слово **sąsiadki** (сусідки) хоч і позначає ЛЮДЕЙ, але жіночої статі, НЕ ЧОЛОВІКІВ. Отже **sąsiadki** це **rodzaj niemęskoosobowy** (**ONE**)

Аналогічно – **psy** (собаки) – позначають в тому числі і особин чоловічої статі, але вони НЕ ЛЮДИ. Тому **psy** – це теж **rodzaj niemęskoosobowy** (**ONE**)

3

ĆWICZENIA. RODZAJE, I. mn.

Ćwiczenie 4. ONI czy ONE

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

h)

i)

j)

k)

l)

SYSTEM RODZAJU GRAMATYCZNEGO

RODZAJE

Liczba pojedyncza

- męski
- żeński
- nijaki

Liczba mnoga

- męskoosobowy
- niemęskoosobowy

Візуально-схематичний традиційний поділ на роди, пропонований більшістю підручників:

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

ON męski	 aparat lew rycerz	 rycerze	ONI męskoosobowy
	 tancerka nagroda	 lwy tancerki	
ONO nijaki	 drzewo okno	 okna nagrody drzewa	

SYSTEM RODZAJU GRAMATYCZNEGO

WEDŁUG POLECENÍ JĘZYKOZNAWCÓW

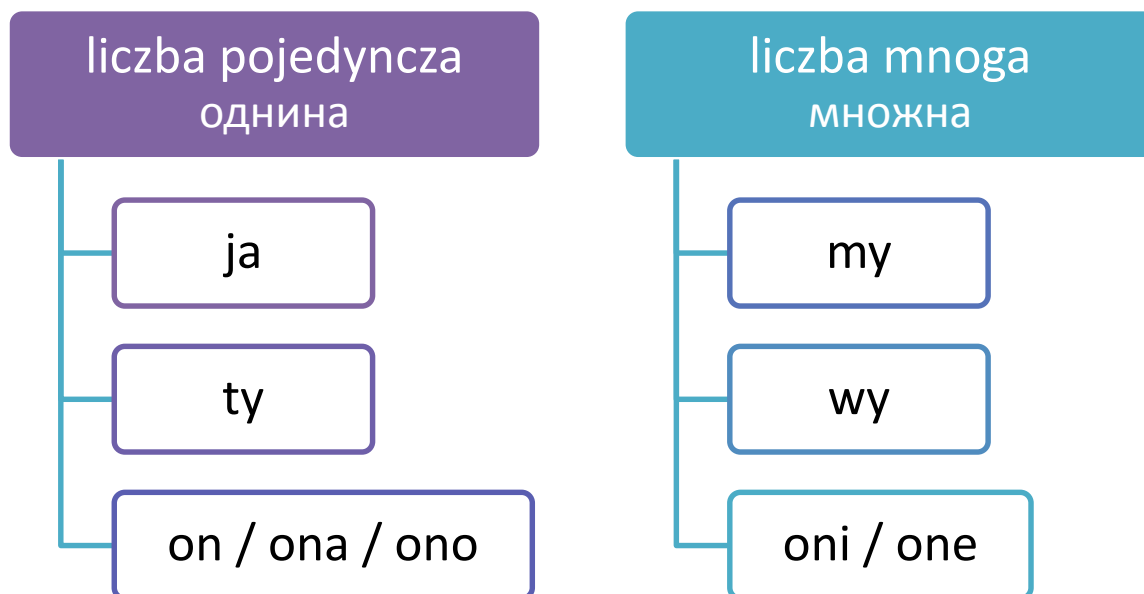
RODZAJE (podział lingwistyczny)

męski osobowy	 <i>rycerz</i>	 <i>student</i>
Synonimy: męskoosobowy, męskomeżczyźniany		
męski żywotny	 <i>lew</i>	 <i>orzeł</i>
Synonimy: męskożywotny, męskozwierzęcy, męski nieosobowy żywotny		
męski rzeczowy	 <i>aparat</i>	 <i>domek</i>
Synonimy: męskorzeczowy, męski nieżywotny, męski nieosobowy nieżywotny		
żeński	 <i>tancerka</i>	 <i>nagroda</i>
nijaki	 <i>drzewo</i>	 <i>okno</i>

OSOBY • PRZYPADKI

OSOBY – ОСОБИ

PRZYPADKI – ВІДМІНКИ

4 MIANOWNIK (kto? co?)

RZECZOWNIK

I. poj.

rodzaj męski

-∅

*student, koń
dyrygent, stół*

Коментарі щодо закінчень див.
нижче і в **3 RODZAJE**

-a

*mężczyzn**a**, artyst**a***

rodzaj męski

-a

*mam**a**, ulic**a***

-i

pani, bogini

-∅

noc, twarz

Коментарі щодо закінчень див.
нижче і в **3 RODZAJE**

rodzaj nijaki

-o

*okn**o**, jezior**o***

-e

*zadani**e**, pol**e***

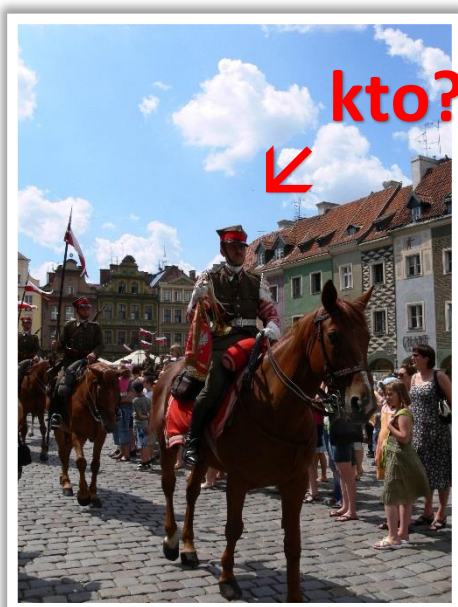
-ę

*imi**ę**, plemi**ę***

-um

*lice**um**, centr**um***

Коментарі щодо закінчень див.
нижче і в **3 RODZAJE**

MIANOWNIK I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

➔ rodzaj męski – чоловічий рід

Більшість іменників чоловічого роду закінчуються на приголосний, тобто мають так зване нульове закінчення, що позначається таким знаком \emptyset .

Існує група іменників, що позначають чоловіків і закінчуються на -a. Здебільшого вони позначають професії, рід занять або види діяльності:

artysta, pianista, turysta, maszynista, terrorysta

Жіночий рід таких іменників відрізняється наявністю суфікса -k-, подібно до української мови:

artystka, pianistka, turystka, maszynistka, terrorystka

➔ rodzaj żeński – жіночий рід

Найчастіше іменник жіночого роду закінчується на -a. Існує група іменників, що закінчуються на приголосний:

mysz, nos, dłoń, twarz, potoc

Значна частина таких іменників називає емоції чи емоційні стани:

hojność, miłość, złość

Зовсім нечисельною є група іменників жіночого роду, котрі закінчуються на -i:

pani, bogini, wychowawczyni

➔ rodzaj nijaki – середній рід

Найбільш поширеними закінченнями середнього роду є -o, -e. Існує група іменників латинського походження, які закінчуються на -um. Найрідше зустрічають іменними на -ę.

Ćwiczenie 5. *Dopasuj wyrazy do obrazków i określ ich rodzaj? / Підбери слова до малюнків і визнач їх рід?*

rzeźba kurczak dywan księżyc kawa choinka ognisko
 szampan pierścionek kubek bombka węzeł kapelusz
 krzesło serce plecak torba godło widelec samochód

5 MIANOWNIK (kto? co?)

RZECZOWNIK

I. mn.

rodzaj niemęskoosobowy (one)

👉 **Увага!** Цей рід не включає слова, які називають чоловіків в множині або групу людей де є чоловіки (див. **3 RODZAJE, I. mn.**)

rodzaj męski i rodzaj żeński

-e	<i>pomarańcze, konie</i>	Після м'яких, шиплячих, а також літер <i>с, j</i> – закінчення -e . Наприклад: <i>kuchnia – kuchnie, deszcz – deszcze, ulica – ulice, strój – stroje</i>
-i	<i>kuchni, pani</i>	Після <i>k, g</i> – закінчення -i . Наприклад: <i>widokówka – widokówki, kiosk – kioski, droga – drogi</i>
-y	<i>róży, tarczy</i>	У всіх інших випадках – закінчення -y . Наприклад: <i>kot – koty, telefon – telefony, kawa – kawy, dziewczyna – dziewczyny</i>

Додаткові уваги:

В суфіксі **-ek** відбувається випадіння голосного: *pies – psy, ołówek – ołówki, ogórek – ogórki*

Чергування: *ó-o (stół – stoły, samochód – samochody), ą-ę (waż – węży, rząd – rzędy)*

rodzaj nijaki

-a	<i>okna, zadania centra, pola</i>	Ці форми аналогічні з українською мовою.
-----------	---------------------------------------	--

Додаткові уваги:

В словах, які закінчуються на **-ę** відбувається додавання суфіксів **-on** – у істот, **-ęt** – у неістот:

imię – imiona, plemię – plemiona, zwierzę – zwierzęta, cielę – cielęta

MIANOWNIK I. mn. • UWAGI I PRZYKŁADY

→ rodzaj niemęskoosobowy

До не-чоловічо-особової родової форми (rodzaj niemęskoosobowy) відносимо іменники, які в однині належать до чоловічого роду (називають предмети, явища, поняття, тварин), жіночого і середнього.

До них застосовується особовий займенник **one** і питальні займенники **jakie? które?**

Див. **3 RODZAJE, I. mn.**, а також **! SYSTEM RODZAJU GRAMATYCZNEGO**

*telefony, stoły, deszcze, pomysły, psy, koty
dziewczyny, koleżanki, ulice, komórki
okna, jeziora, pola, zadania, centra, imiona*

! До цієї групи НЕ НАЛЕЖАТЬ іменники чоловічого роду, які називають чоловіків.

У ряді слів відбувається заміна голосних:

*ó – o stół – stoły, samochód – samochody
ą – e ząb – zęby, dąb – dęby, urząd – urzędy*

або випадіння голосного:

ogórek – ogórki, budynek – budynki, pies – psy

Часто це можна співвіднести з випадінням голосного **o** в суфіксі **-ок** в українській мові (*огірок – огірки*)

В іменниках середнього роду на **-ę** відбувається розширення основи. У істот додається формант **-ęt-**, у неістот **-on-**:

*zwierzę – zwierzęta, ciele – cielęta
imię – imiona, plemię – plemiona*

ĆWICZENIA. MIANOWNIK (*kto? co?*)

rodzaj niemęskoosobowy (ONE)

Ćwiczenie 6. Utwórz liczbę mnogą podanych rzeczowników / Утвори форму множини іменників

długopis	–	długopis...	stacja	–	stacj...
kopalnia	–	kopalni...	przystanek	–	przystank...
laptop	–	laptop...	deszcz	–	deszcz...
kartka	–	kartk...	autobus	–	autobus...
morze	–	morz...	zdanie	–	zdani...
torba	–	torb...	pensja	–	pensj...
plecak	–	plecak...	sukienka	–	sukienk...
widokówka	–	widokówk...	piwo	–	piw...
makrela	–	makrel...	odkurzacz	–	odkurzacz...
paragon	–	paragon...	panna	–	pann...

Ćwiczenie 7. Utwórz liczbę mnogą podanych rzeczowników / Утвори форму множини іменників

- On pracuje na dwa (etat).
- To moje trzy najlepsze (koleżanka).
- Opublikowałam cztery (zdjęcie).
- To dwa moje aktualne (numer).
- Mamy wolne tylko trzy (godzina).
- Ona sprzedały cztery stare (książka).
- Te dwa czerwone (samochód) są z ostatniej serii.
- Chciałeś wydrukować wszystkie trzy (dokument).
- Gdzie są moje (rękawiczka).

Примітка! В наведених вище деяких реченнях вживаються форми знахідного відмінка множини (Виєрник, І.мн.), але вони повністю збігаються з формами називного відмінка (Міановник, І.мн.)

6 DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

RZECZOWNIK		I. poj.
rodzaj męski (żywotny - істоти)		
-a	<i>brata, kota</i>	Закінчення аналогічні українським
rodzaj męski (nieżywotny - неістоти)		
-a -u	<i>chleba, stolika wagonu, telefonu</i>	<p>У більшості випадків закінчення -a чи -u можна визначити лише за словником (допоміжні електронні ресурси див. в кінці).</p> <p>Додаткова інформація: Закінчення -a мають переважно назви: місяців (<i>maja</i>), крім <i>lutego</i>, частин тіла (<i>nosa</i>), столових приборів (<i>widelca</i>) посуду (<i>kubka</i>), мір (<i>litra</i>), валют (<i>dolara</i>), ваги (<i>kilograma</i>), інструментів (<i>klucza</i>), монет (<i>grosza</i>), танців (<i>hip-hopu</i>); назви міст (<i>Paryża</i>), назви торгової марки (<i>Adidasu</i>), слова на <i>-ik, -yk</i> (<i>stownika</i>).</p> <p>Закінчення -u мають переважно: абстрактні поняття (<i>czasu</i>), іншомовні слова (<i>telefonu</i>), транспортні засоби (<i>autobusu</i>), дні тижня (<i>czwartku</i>); рідкі субстанції (<i>kleju</i>), поняття чи явища в яких можна виділити окремі елементи (<i>śniegu</i>) – <i>śnieg</i> складається з окремих <i>śnieżynok</i>, збірні поняття (<i>narodu</i>)</p>
rodzaj żeński		
-y -i	<i>ulicy, kobiety szminki, drogi, kuchni</i>	Закінчення -i маємо після літер k, g і м'якої основи (<i>kawiarnia</i> – <i>kawiarni</i>)
rodzaj nijaki		
-a	<i>pola, zadania</i>	Закінчення аналогічні українським

DOPEŁNIACZ I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

! При запереченні (заперечувальні речення з часткою «не») в польській мові використовується ЛИШЕ **родовий відмінок**. Як у літературній, так і у розмовній мові, навіть у діалектах і сленгу.

Тому конструкцій аналогічних українським, коли в розмовній мові і у ствердженні і у запереченні вживаються однакові відмінки (відповідно, і однакові закінчення) в польській мові неможливі:

- я буду каву (ствердження)
- я **не** буду каву (заперечення)
- *będę pić kawę* (ствердження)
- **nie** *będę pić kawu* (заперечення)

В родовому відмінку **чоловічого роду**, як і в українській мові, існує різниця між закінченнями іменників, що називають істот і неістот.

Іменники, які позначають істот мають завжди закінчення **-a**, неістот **-a**, **-u**. Детальніше див. таблицю више.

Правила вживання закінчень **-a** чи **-u** досить складні. Іноді ці закінчення можна визначити лише за словником.

Для полегшення їх вивчення рекомендується пам'ятати основні тематичні групи, які допоможуть «розподілити» ці закінчення:

- u** назви днів тижня: *do poniedziałku, do wtorku*
абстрактні поняття: *nie tam czasu*
транспорт: *nie tam roweru*
збірні іменники: *nie ma piasku, nie chcą cukru*
рідкі і напіврідкі субстанції: *bez kleju, bez soku*
- a** назви місяців: *od stycznia do maja*
посуд, столові прибори: *nie tam widelca*
інструменти: *młotka, klucza*
види спорту, ігри: *nie lubię tenisa, golfa*
бренди і марки автомобілів: *nie tam Mercedesa*
фрукти і овочі: *nie jadłem ananasa*
валюти і монети: *dolara, funta, talara*
назви днів тижня – *walca, hip-hop*

! DOPEŁNIACZ I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

Деякі іменники чоловічого роду мають в родовому відмінку обидві форми закінчення:

nie mam żadnego krawata / krawatu
nie kupiłam tego smartfona / smartfonu
do tego przystanka / przystanku

Як і в називному відмінку маємо наступні чергування:

ó – o *stół – stołu, naród – narodu*
q – ę *dąb – dębu, mąż – męża*

і випадання голосного **e** разом із зникненням пом'якшення:

Niemiec – Niemca, pies – psa, ojciec – ojca

➔ rodzaj żeński

В родовому відмінку **жіночого роду** маємо закінчення **-y**.

Після приголосних **k, g**, м'яких **ś, ć, ź, dź, ń, l**, а також **j** закінчення **-i**.

nie chcę kawy
nie znam tej nowej studentki
jedziemy do tej stacji

➔ rodzaj nijaki

Іменники **середнього роду** в родовому відмінку мають найпростіше закінчення **-a**, яке легко запам'ятати по аналогії з українською мовою.

obok okna
ona nigdy nie widziała morza

ĆWICZENIA. DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 8. Napisz wyrazy w dopełniaczu po ukośniku / Напиши правильні форми родового відмінка після косої лінії

0. kawałek / mięso **mięsa**

a. zgrzewka / woda
 b. kostka / masło
 c. plasterek / ser
 d. paczka / kawa
 e. butelka / wino
 f. karton / mleko
 g. słoik / groszek

h. puszka / piwo
 i. tabliczka / czekolada
 j. plasterek / kiełbasa
 k. kromka / chleb
 l. kawałek / ciasto
 m. puszka / kukurydza
 n. kawałek / tort

Ćwiczenie 9. Uzupełnij zdania / Заповни речення

- a. On nie ma [] (rower)
 b. Nie widzę twojego [] (profesor)
 c. Nie lubię [] (herbata)
 d. Ona nie lubi białej [] (kawa)
 e. Nie chcę ani [] (wino), ani [] (wódka)
 f. Nie jem smażonego [] (mięso)
 g. Nie lubię tego [] (kot)
 h. Nie lubimy [] (poniedziałek)
 i. Ona nie lubi mojej [] (kuzynka)
 j. Nie lubię [] (listopad)
 k. Nie znam tego [] (doktor)
 l. Nie piję [] (piwo)
 m. Nie mam ani [] (żona), ani [] (dziecko)
 n. Nie zauważyłam tego [] (Mercedes)
 o. Nie jem [] (makaron)
 p. Nigdy nie widziałem kanadyjskiego [] (dolar)
 q. Nie mam [] (samochód)
 r. Nie mam jej [] (adres)

7 DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

RZECZOWNIK		I.mn.
rodzaj męski		
-i	<i>koni, nauczycieli</i>	Закінчення -i мають іменники, основа яких закінчується на м'який + j: <i>koń</i> – <i>koni</i> УВАГА! Такі форми за вимовою часто ПОМИЛКОВО СХОЖІ на українські форми називного відмінка множини. Порівняння з українською мовою тут неприпустиме!
-y	<i>deszczy, pieniędzy</i>	Закінчення -y мають іменники, основа яких закінчується на шиплячий CZ, SZ, dz, dź, rz, ź + c: <i>tkacz</i> – <i>tkaczy</i>
-ów	<i>domów, stolików</i>	У всіх інших випадках закінчення -ów
rodzaj żeński		
-∅	<i>dziewczy<u>n</u>, kobiet<u>a</u></i>	Більшість слів у множині закінчуються на приголосний (нульове закінчення). Ці форми аналогічні з українською мовою: <i>вулиці</i> – <i>вулиць</i> // <i>ulice</i> – <i>ulic</i> Окремі слова жіночого роду, які в однині закінчуються на приголосний, тобто мають нульове закінчення (<i>nos, mysz, dłoń, twarz</i>) відмінюються за зразком чоловічого роду (див. вище)
rodzaj nijaki		
-∅	<i>pól, zada<u>n</u>, okien<u>a</u></i>	Як і у випадку жіночого роду мають нульове закінчення, тобто закінчуються на приголосний. Ці форми аналогічні з українською мовою.
В деяких словах, наприклад на <i>-ek</i> спостерігається випадіння голосного -e (<i>rynek - rynków</i>). Натомість при збігу приголосних вставляється -e (<i>rybka - rybek</i>).		

DOPEŁNIACZ I. mn. • UWAGI I PRZYKŁADY

➔ rodzaj męski

В родовому відмінку множини іменники **чоловічого роду** мають три закінчення, які залежать від того, на який приголосний закінчуються ці іменники в називному відмінку.

Для іменників, що закінчуються на твердий приголосний характерне закінчення **-ów**.

Іменники, які закінчуються на приголосні **-sz, -cz, -rz, -dz, -dź, -ź** а також **-c** мають закінчення **-y**.

Іменникам, що закінчуються на м'який приголосний **-ś, -ć, -ź, -dź, -ń, -l**, а також **-j** властиве закінчення **-i**.

nie oglądam filmów amerykańskich
nie mam pieniędzy (pieniądz)
pastwisko dla koni (koń)

! Іменники родового відмінка чоловічого роду на **-y, -i** значно відрізняються від подібних іменників в родовому відмінку української мови:

rycerzy – лицарів
koni – коней
nauczycieli – вчителів

! Закінчення **-ów** є домінантним і часто виступає там (особливо в розмовній мові), де за правилами повинно бути **-y, -i**:

meczów, widelców, koców, widzów

В словах чоловічого роду, які закінчуються на **-ek** відбувається випадіння **e**:

ogórek – Nie lubię ogórków
domek – Z tej góry widać wiele małych domków w dolinie

➔ rodzaj żeński / rodzaj nijaki

В жіночому і середньому роді множини більшість іменників закінчуються на приголосний (нульове закінчення). Такі форми здебільшого легко співставити з українською мовою:

nie znam tych dziewczyn – Я не знаю цих дівчат

DOPEŁNIACZ I. mn. • UWAGI I PRZYKŁADY

Якщо в кінці слова є група приголосних, між ними вставляється так зване рухоме *e*:

książka – *Nie czytałem jeszcze tych książek*

okno – *Z tej strony nie ma okien*

В родовому відмінку **жіночого роду** маємо також чергування **o – ó**:

droga – *Przed nami wiele dróg!*

➔ Іменники жіночого роду, що закінчуються на **-nia** в родовому відмінку множини приймають закінчення **-i**, хоча подекуди зустрічається і стандартне для них нульове закінчення:

pralnia – *pralni* (D., I.mn.)

kawiarnia – *kawiarni / kawiareń* (D., I.mn.)

cukiernia – *cukierni / cukiereń* (D., I.mn.)

➔ Іменники **жіночого роду іншомовного походження** (запозичення), а також іменники, що закінчуються на **приголосний** мають однакові форми родового відмінку множини і однини.

При цьому запозичення набувають закінчення на **-i**, а іменники на приголосний відмінюються за зразком чоловічого роду (див. вище).

promocja – *cena bez promocji*

komedia – *nie oglądałem tych komedii*

kość – *pies szuka kości*

noc – *nie pamiętam wcześniej takich zimnych nocu*

mysz – *nie boisz się myszy*

➔ Іменники **середнього роду** на **-um**, як і іменник чоловічого роду на твердий приголосний мають закінчення на **-i**:

centrum – *mam kilka nowych Centrów Sztuki Wschodniej*

ĆWICZENIA. DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

liczba mnoga

Ćwiczenie 10. Napisz dopełniacz liczby mnogiej / Напиши форми родового відмінка множини

0. autobus – autobusów	
1. basen –	12. film –
2. koleżanka –	13. język –
3. bilet –	14. tył –
4. sala –	15. kalendarz –
5. czas –	16. kubek – (e)
6. dąb – (q – ę)	17. miesiąc –
7. stacja –	18. pokój –
8. długopis –	19. program –
9. dom –	20. kuchynka –
10. deszcz –	21. spacer –
11. dłoń –	22. fotel –

Ćwiczenie 11. Użyj dopełniacza liczby mnogiej / Встав родовий відмінок множини

- Często rezygnujecie z różnych (zajęcie).
- Zawsze szukam (długopis) i (zeszyt).
- Nigdy nie śpiewamy nowych (piosenka).
- Nie znam tych (chłopak).
- Nie lubię (jabłko).
- Jutro kupię kilogram (ziemniak) i dziesięć (bułka).
- Lubimy żartować z waszych (kuzyn).
- Iwona uczy się (język) obcych.
- Czyje to torebki? – To torebki tamtych (pani).
- Nigdy nie kupuję tych (ser).

8 CELOWNIK (komu? czemu?)

RZECZOWNIK

I.poj.

rodzaj męski

-owi	<i>studentowi</i> <i>kolegowi</i> <i>wagonowi</i>	Закінчення -owi є домінантним. Тобто це закінчення мають більшість слів. Наприклад: <i>autobusowi, narodowi</i>
-u	<i>bratu, czartu</i> <i>chłopcu, kotu</i>	Це закінчення має невелика кількість переважно односкладових слів, які варто запам'ятати: <i>panu, bratu, chłopcu, Bogu, diabłu, psu, kotu, lwu, światu, ojcu, chłopcu</i> Але: <i>dzień – dniowi, rok – rokowi</i>

rodzaj żeński

-e	<i>mamie, lalce</i>	Якщо основа закінчується на твердий приголосний. Чергування: <i>t – ci, k – c, g – dz, d – dzi, r – rz, ch – sz</i> . Наприклад: <i>koleżanka – koleżance, woda – wodzie, droga – drodze</i>
-i	<i>kuchni, pani</i>	Якщо основа закінчується на м'який приголосний, а також на <i>j</i> . <i>kawiarnia – kawiarni, stacja – stacji</i>
-y	<i>róży, tarczy</i>	Якщо основа закінчується на шиплячий або на <i>s</i> . Наприклад: <i>szarża – szarży, noc – nocy</i>

rodzaj nijaki

-u	<i>oknu, zadaniu</i> <i>dziecku, polu</i>	Ці форми аналогічні з українською мовою.
-----------	--	--

CELOWNIK I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

→ rodzaj męski

Іменники **чоловічого роду** в давальному відмінку однини переважно мають закінчення **-owi**.

Лише невелика кількість іменників мають закінчення **-u**.

Рекомендується їх запам'ятати:

pan – panu

czart – czartu

brat – bratu

diabeł – diabłu

Bóg – Bogu

pies – psu

ksiądz – księdzu

lew – lwu

chłop – chłopu

kot – kotu

chłopiec – chłopcu

świat – światu

ojciec – ojcu

Деякі іменники мають обидві форми:

orzec – orzu / orzowi

osioł – osłu / osłowi

kat – katu / katowi

→ rodzaj żeński

Іменники **жіночого роду** в давальному відмінку однини після твердих приголосних мають **-e**.

Після так званих функціонально м'яких **-sz, -cz, -rz, -dz, -dź, -ź** а також **-c** мають закінчення **-y**.

Після м'яких приголосних **-ś, -ć, -ź, -dź, -ń, -l**, а також **-j** закінчення **-i**. (Див. таблицю вище).

В давальному відмінку жіночого роду маємо наступні чергування:

t – ci kobieta – kobiecie

d – dzi pogoda – pogodzie

r – rz góra – gorze

k – c komórka – komórce

g – dz droga – drodze

→ rodzaj nijaki

Іменники **середнього роду** в давальному відмінку однини мають **-u**.

ĆWICZENIA. CELOWNIK (*komu? czemu?*)

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 12. Uzupełnij zdania celownikiem liczby pojedynczej / Напиши форми давального відмінка однини в реченнях

- a) Dziadek kibicuje swojej ulubionej (drużyna)
- b) Magda powiedziała (mama) „Kocham cię”.
- c) Katarzyna pożyczyła (koleżanka) pieniądze.
- d) Nasz pies przeszkadza (tata) w pracy.
- e) Michał dziękuje (siostra) za wspaniały prezent.
- f) Pies uciekł (pani) na spacerze.
- g) Babcia daje (kot) karmę.
- h) Jola, czy mogłabyś pomóc (babcia) zrobić zakupy?
- i) Dlaczego oddałeś (dziadek) moją książkę?
- j) Powiedz dokładnie (lekarz) co cię boli?
- k) Podziękowałem (przyjaciel) za pomoc.
- l) Dlaczego tak przyglądasz się tej (kobieta) ?
- m) Zawdzięczam to swemu (mąż)
- n) No, mów? Dałaś prezent (Maciej) ? I jak on zareagował?

PRZYGLĄDAĆ SIĘ (komu)

9 CELOWNIK (komu? czemu?)

RZECZOWNIK

I.mn.

rodzaj męski, żeński, nijaki

-om

studentom
wagonom
dziewczynom
koleżankom
zadaniom
centrom

Закінчення **-om** мають всі іменники незалежно від роду.

CELOWNIK • DODATKOWE UWAGI I PRZYKŁADY

➔ В множині давальний відмінок у всіх родах має ідентичні закінчення **-ów**

Napisz wiadomość wszystkim studentom.

Zadzwoń naszym dziewczynom.

Ta instytucja pomaga dzieciom na całym świecie, nie tylko w Unii.

➔ Ряд дієслів, які в українській мові вживаються з родовим або знахідним відмінком, в польській мові вимагають використання давального.

kraść (komu) – красти (в кого)

przyglądać się (komu) – придивлятися (до кого / до чого), роздивлятися (кого / що)

kibicować (komu) – вболівати (за кого / за що)

Ktoś ukradł tej dziewczynie portfel w autobusie.

Ukradli naszym kolegom pieniądze, muszą teraz dzwonić na policję.

Przyglądał się każdej ładniej kobiecie na plaży.

Hej, tu jestem! Komu się tak przyglądasz?!

On kibicuje tej drużynie od lat.

O, też oglądasz mistrzostwo z hokeja! I komu kibicujesz?

KRAŚĆ (komu)

KIBICOWAĆ (komu)

ĆWICZENIA. CELOWNIK (*komu? czemu?*)

liczba mnoga

Ćwiczenie 13. *Napisz celownik liczby mnogiej / Напиши форми давального відмінка множини*

a) Komu dajesz prezent?

dziewczyna – dziewczynom

kolega –

ciocia –

student –

b) Komu się tak przyglądasz?

ten facet – tym

tamten chłopak – tamtym

ta laska – tym

to okno – tym

c) Komu kibicujecie?

Polak –

Francuz –

Ukrainiec –

Chińczyk –

d) Komu gratulujemy?

nasz profesor – naszym

światna aktorka – świetnym

znany polityk – znanym

dobra wykładowczyni – dobrym

10 BIERNIK (kogo? co?)

RZECZOWNIK

I. poj.

rodzaj męski (żywotny)

-a

brata, kota

Закінчення аналогічні українським і співпадають з родовим відмінком

rodzaj męski (nieżywotny)

= Mianownik

*chleb, stół
wagon, telefon*

Як в називному відмінку.
Наприклад: *czas, autobus, poniedziałek, śnieg, naród*

rodzaj żeński

-ę

*ulicę, kobietę,
szminkę, mysz*

Слова, які закінчуються на приголосний мають закінчення, як в називному відмінку, тобто фактично не міняються.
Наприклад: *noc, dłoń, potoc*

rodzaj nijaki

= Mianownik

*okno, zadanie,
centrum*

Як в називному відмінку.
Наприклад: *dziecko, stołce, imię, liceum*

BIERNIK I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

rodzaj męski

В знахідному відмінку, як і в українській мові іменники **чоловічого роду** поділяються на дві категорії: істоти (rzeczowniki żywotne), тобто люди і тварини і неістоти (rzeczowniki nieżywotne), тобто предмети, рослини, явища, поняття.

Істоти (аналогічно українській мові) мають закінчення **-a**.

Неістоти мають нульове закінчення (закінчуються на приголосний).

Простіше кажучи, такі іменники не відрізняються від називного відмінка.

kot – Mam kota.

chleb – Masz jeszcze kupić chleb.

Частина іменників чоловічого роду є винятками, оскільки набуває у знахідному відмінку закінчення **-a**, як в родовому відмінку.

До таких винятків належать: овочі і фрукти, види спорту, танці, марки автомобілів і торгові бренди, валюти:

Proszę banana. Daj mi pomidora.

On bardzo dobrze gra w tenisa.

Ta para świetnie tańczy walca.

Mam starego forda, ale chcę kupić nowego mercedesa.

Masz funta?

rodzaj żeński

Іменники **жіночого роду** в знахідному відмінку однини мають **-ę**.

Іменник **pani** є винятком і в знахідному відмінку має закінчення **-ą**.

Znasz moją siostrę?

Widzicie tę śliczną panią?

rodzaj nijaki

Середній рід зазвичай не викликає труднощів, оскільки форми знахідного відмінка повністю ідентичні називному. Тобто такі іменники закінчуються на **-o**, **-e**, рідше на **-ę**, **-um**, як в називному відмінку.

Див. таблицю вище.

ĆWICZENIA. BIERNIK (*kogo? co?*)

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 14. *Uzupełnij zdania biernikiem / Напиши форми знахідного відмінка*

- Helena ma na sobie (płaszcz) i (czapka).
- Pan Adam dziś ma na sobie szary (garnitur),
i (krawat).
- Pani Katarzyna ma na sobie (kostium)
i (kapelusz).
- Marynarz ma na sobie biały (mundur).
- Dziadek zwykle ma na sobie (kamizelka),
i (koszula).
- Angelika włożyła na (impreza)
(sukienka).
- Pan Edmund dziś postanowił włożyć (marynarka).
- Iwona zwykle wkłada do szkoły..... (bluzka)
i (spódnica).
- Kuba ma na sobie (sweter), do jest zimno.

Ćwiczenie 15. *Uzupełnij zdania biernikiem / Напиши форми знахідного відмінка*

- a) Dzisiaj wybieramy się...

na, *na*, *na*
(kawa) (spacer) (wieś)

nad, *nad*
(jezioro) (rzeka)

- b) Teraz idę...

na, *na*, *na*
(peron) (plac) (poczta)

na, *na*
(uniwersytet) (wykład)

- c) Jadę...

na, *nad*, *nad*
(dworzec) (morze) (Wisła)

11 BIERNIK (kogo? co?)

RZECZOWNIK		I.mn.
rodzaj męski (męskoosobowy)		
= DOPEŁNIACZ	<i>nauczycieli</i> <i>marynarzy</i> <i>studentów</i>	Чоловічо-особовий рід (див. RODZAJ) у знахідному відмінку має повний збіг з родовим відмінком (див. DOPEŁNIACZ)
rodzaj męski (niemęskoosobowy) i rodzaj żeński		
-e	<i>korytarze</i> <i>tabele, kuchnie</i>	Закінчення -e мають іменники, основа яких закінчується на шиплячий чи м'який (cz, sz, dz, dź, rz, ź, ś, ć, ż, ń, dź, l) + c, j: <i>deszcz</i> – <i>deszcze</i> , <i>ulica</i> – <i>ulice</i> , <i>koń</i> – <i>konie</i>
-i	<i>koleżanki, książki</i>	Закінчення -i мають іменники, основа яких закінчується на k, g: <i>studentka</i> – <i>studentki</i> , <i>droga</i> – <i>drogi</i> Як в називному відмінку множини (див. MIANOWNIK I.mn.)
-y	<i>dziewczyn, kobiet</i>	У всіх інших випадках закінчення -y : <i>dziewczyna</i> – <i>dziewczyny</i> ; <i>wystawa</i> – <i>wystawy</i>
rodzaj nijaki		
-a	<i>wina, zadania</i> <i>okna, centra</i>	Як в називному відмінку множини (див. MIANOWNIK I.mn.) Ці форми аналогічні з українською мовою.

BIERNIK I. mn. • UWAGI I PRZYKŁADY

→ rodzaj męskoosobowy

В знахідному відмінку іменники **чоловічо-особового роду** мають три закінчення.

Для іменників, що закінчуються на твердий приголосний характерне закінчення **-ów**.

Іменники, які закінчуються на приголосні **-sz, -cz, -rz, -dz, -dź, -ź** а також **-c** мають закінчення **-y**.

Іменникам, що закінчуються на м'який приголосний **-ś, -ć, -ź, -dź, -ń, -l**, а також **-j** властиве закінчення **-i**.

Ці форми ідентичні формам родового відмінка.

kolega – Warto zapytać moich kolegów.

rycerz – On maluje rycerzy.

nauczyciel – Znasz tych nauczycieli?

→ rodzaj niemęskoosobowy

Іменники **не-чоловічо-особового роду** в знахідному відмінку множини мають форми ідентичні називному відмінку множини.

Іменникам, що закінчуються на твердий приголосний, крім **-k, -g** властиве закінчення **-y**.

Іменники, які закінчуються на **-k, -g** а також мають закінчення **-i**.

Іменникам, що закінчуються на **-sz, -cz, -rz, -dz, -dź, -ź**, на м'який приголосний **-ś, -ć, -ź, -dź, -ń, -l**, а також на **-c, -j** властиве закінчення **-e**.

Mam kupić zeszyty do szkoły.

Znasz moje koleżanki? To jest Iwona, a to – Marzena.

W listopadzie często są deszcze.

Cyganie ukradli im konie.

Числівники **dwa, trzy, cztery**, а також ті, що закінчуються на **dwa, trzy, cztery** (*sto dwa, pięćdziesiąt trzy, osiemdziesiąt cztery*) в польській мові узгоджуються зі знахідним відмінком, а не з родовим.

Mam dwa komputery.

Tu są tylko trzy stoły.

Kupiłam dla grupy dwadzieścia dwa malutkie stoiki dżemu.

Czy mogę prosić o cztery grosze.

ĆWICZENIA. BIERNIK (*kogo? co?*)

liczba mnoga

Ćwiczenie 16. Wybierz odpowiednią formę / Вибери правильну форму

- a) Czy znasz naszych *nauczycieli / nauczycielów / nauczycielej?*
- b) Ona lubi *marynarzów / marynarzy / marynaże.*
- c) Pokażę ci nowych *studentów / studenci / studentów.*
- d) Mieszkają tu od lat mają już dorosłych *synowie / synów / syny.*
- e) Poznałam polskich *piłkarzy / piłkarzów / piłkarze.*
- f) Znam tych przystojnych *facetów / facety / faceci.*
- g) Lubię naszych *koledzy / kolegi / kolegów.*
- h) Oni mają dobrych *rodice / rodzicy / rodziców.*

Ćwiczenie 17. Użyj odpowiednią formę biernika I. mn. / Напиши правильну форму знахідного відмінка множини

- a) Kupuję tylko świeże (owoc – *B. I.mn.*).
- b) Masz (mucha – *B. I.mn.*) w domu?
- c) On zawsze opowiadam jakieś nowe (kawał – *B. I.mn.*)
- d) Czy rozumiesz te (słowo – *B. I.mn.j.*).
- e) Ma pani (kuzynka – *B. I.mn.j.*).
- f) Muszę napisać nowe (praca – *B. I.mn.j.*).
- g) Teraz dobrze rozumiem swoje (córka – *B. I.mn.j.*).
- h) Mam (kot – *B. I.mn.j.*).
- i) Znam dobrze te (dziewczyna – *B. I.mn.j.*), bo to są moje koleżanki.

12 NARZĘDNIK (kim? czym?)

RZECZOWNIK		I.poj.
rodzaj męski		
-em	<i>telefonem, stolikiem</i>	Якщо основа закінчується на -k, -g вона пом'якшується, тобто перед закінченням виникає -i для позначення м'якості: <i>poniedziałek – poniedziałkiem, biolog – biologiem</i> В суфіксі -ek аналогічно з українським суфіксом -ок відбувається випадіння голосного: <i>wtorek – wtorkiem</i>
rodzaj żeński		
-ą	<i>ulicą, koleżanką</i>	Закінчення не має аналога в українській мові
rodzaj nijaki		
-em	<i>polem, zadaniem</i>	Як в чоловічому роді (див. вище)

13 NARZĘDNIK (kim? czym?)

RZECZOWNIK		I.mn.
rodzaj męski, żeński, nijaki		
-ami	<i>kolegami, stołami kobietami, lampami oknami, muzeami</i>	Закінчення -ami мають всі іменники незалежно від роду

NARZĘDNIK • UWAGI I PRZYKŁADY

→ rodzaj męski i nijaki

В орудному відмінку іменники **чоловічого і середнього роду** мають однакові форми закінчення **-em**.

Після приголосних **k, g** відбувається пом'якшення основи за рахунок **i**.

*Za okn**em** już ciemno.*

*On jest Francuz**em**, a ja jestem Polak**iem***

→ rodzaj żeński

В іменниках **жіночого роду** в орудному відмінку виступає закінчення **-ą**.

*Ona naprawdę jest Włoszk**ą**?! Bo myślałem, że Hiszpank**ą**.*

Орудний відмінок має певні особливості його вживання, які відрізняються від української мови. Найбільше труднощів викликають наступні ситуації вживання. Ватро їх запам'ятати:

1. Так, використовуємо орудний відмінок після дієслів **być, stać się, zostać**. Особливо на це треба звертати увагу в теперішньому часі, тому що саме там спостерігаємо основні відмінності від української:

*Jestem studentk**ą**. Jestem student**em**. Jestem Polak**iem***

(укр.: Я студентка. Я студент. Я поляк)

*Jest to wyniki**em** działania... (укр.: Це результат дії...)*

2. Орудний відмінок вживається з іменниками, що означають **транспорт**:

*Jedziemy taksówk**ą** czy trochę zaczekamy i pojedziemy autobuse**m**. (укр.: Їдемо на таксі чи трошки зачекаємо і поїдемо на автобусі)*

3. Орудний відмінок вживаємо з деякими дієсловами, які в українській мові узгоджуються з іншими відмінками або не існують взагалі, зокрема дієслова **martwić się, stresować się**:

Czym się martwisz? (укр.: Чого ти хвилюєшся / Про що ти переживаєш)

Jestem strasznie zestresowana jego decyzją.

ĆWICZENIA. NARZĘDNIK (*kim? czym?*)

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 18. *Wybierz odpowiednią formę narzędnika I.poj./ Вибери правильну форму орудного відмінка однини*

- a) Gdynia leży nad *Bałtyką / Bałtyk / Bałtykiem*.
- b) Katarzyna jest ukraińską *studentka / studentkiem / studentką*.
- c) Andrzej jest leniwym *uczeń / uczniom / uczniem*.
- d) Mój kuzyn jeździ do pracy *rowerem / rowerzem / rowerom*.
- e) Proszę kawę z bitą *śmietankiem / śmietanką / śmietankoj*.
- f) Sylwia lubi chleb z *margaryną / margarynem / margarynem*.
- g) Nad morze zawsze lecimy *samolotom / samolotą / samolotem*.
- h) Piszę nowym *długopisą / długopisem / długopisom*.
- i) Magda interesuje się *literaturą / literatura / literaturem* klasyczną.

ĆWICZENIA. NARZĘDNIK (*kim? czym?*)

liczba mnoga

Ćwiczenie 19. *Uzupełnij zdania narzędnikiem I. mn. / Напиши форми орудного відмінка множини*

- a) Moje rodzice są (lekarz).
- b) Alicja zawsze spaceruje ze swoimi (córka).
- c) Jutro spotkamy się z naszymi (kolega).
- d) Za tymi starymi (drzewo) jest piękne jezioro.
- e) Te dziewczyny są polskimi (studentka).
- f) Grzegorz i Piotr lubią tańczyć z dobrymi tancerkami.
- g) Piotr rozmawia z nauczycielkami.

14 MIEJSCOWNIK (o kim? o czym?)

o, w, na, przy, po

RZECZOWNIK		I. poj.
rodzaj męski		
-e	<i>na stole, w wagonie</i>	<p>Після твердих приголосних закінчення -e. Відбуваються чергування:</p> <p>t – cie, d – dzie, r – rze, ł – le</p>
		<p>Після інших твердих приголосних – пом'якшення основи (додавання <i>í</i> перед закінченням). Наприклад: <i>kąt – w kącie, stół – na stole, pokład – na pokładzie, motor – o motorze, nos – na nosie, dyplom – w dyplomie</i></p>
-u	<i>w kiosku, na Rynku</i>	<p>Після м'яких, шиплячих, а також літер <i>k, g, ch, c, j</i> – закінчення -u. Наприклад: <i>koń – o koniu, deszcz – o deszczu, kiosk – w kiosku, śnieg – na śniegu, chłopiec – o chłopcu, strój – w stroju</i></p> <p>В суфіксі <i>-ek</i> відбувається випадіння голосного: <i>Rynek – na Rynku</i></p>
rodzaj żeński		
-e	<i>w Europie, w wodzie</i>	<p>Після твердих приголосних закінчення -e. Відбуваються чергування:</p> <p>k – ce, g – dze, ch – sze</p>
		<p>Після інших твердих приголосних – пом'якшення як в чоловічому роді (див. вище): <i>w Polsce, na drodze</i></p>
-y	<i>w pracy, na tarczy,</i>	Після шиплячих і <i>C</i> : <i>w branży, na ulicy</i>
-i	<i>w kuchni, na stacji</i>	Після м'яких і <i>j</i> : <i>na kolacji, o pensji</i>
rodzaj nijaki		
-e -u	<i>na oknie, w lustrze</i> <i>w polu, w zdaniu</i>	<p>Як в чоловічому роді (див. вище). Наприклад: <i>metro – w metrze, okno – w oknie, zadanie – w zadaniu, jabłko – o jabłku</i></p>

MIEJSCOWNIK I. poj. • UWAGI I PRZYKŁADY

→ rodzaj męski i nijaki

В місцевому відмінку однини іменники, що закінчуються на твердий приголосний, крім **-k**, **-g**, **-ch** мають закінчення **-e**.

Іменники, які закінчуються м'який **-ś**, **-ć**, **-ź**, **-dź**, **-ń**, **-l**, шиплячий **-sz**, **-cz**, **-rz**, **-dz**, **-dź**, **-ż**, а також на **-k**, **-g**, **-ch** мають закінчення **-u**.

Książkę możesz wziąć w szafie.

Chyba zostawiłem rękawiczki na oknie.

Nigdy nie byłem w Toruniu.

Doładować konto można w kiosku.

→ rodzaj żeński

Для іменників жіночого роду в місцевому відмінку однини характерні закінчення **-e**, **-y**, **-i** в залежності від того, на що закінчується основа.

Після твердих приголосних закінчення **-e**.

Після шиплячий **-sz**, **-cz**, **-rz**, **-dz**, **-dź**, **-ż**, а також на **-c** закінчення **-y**.

Після м'яких **-ś**, **-ć**, **-ź**, **-dź**, **-ń**, **-l**, а також на **-j** закінчення **-i**.

Ciągle mi opowiadasz o tej dziewczynie.

Na ulicy dzisiaj zimno jest!

Będziemy czekali na was na stacji.

Закінчення **-e** виступає в усіх трьох родах після твердих приголосних (крім **-k**, **-g**, **-ch** в чоловічому і середньому роді) і спричинює чергування (в тому числі фонетичні, тобто пом'якшення):

k – c	<i>Polska – Mieszkam w Polsce.</i>
t – ci	<i>uniwersytet – Studiuję na uniwersytecie.</i>
r – rz	<i>góra – Nie byłem jeszcze na tej górze.</i>
g – dz	<i>droga – Uważaj, na drodze leży kamień!</i>
d – dzi	<i>pogoda – Porozmawiajmy o pogodzie.</i>
ch – sz	<i>mucha – Pamiętasz wierszyk o musze?</i>
ł – l	<i>szkoła – Dzieci są jeszcze w szkole.</i>
st – ści	<i>most – Co tam na moście?</i>
sł – śl	<i>masło – Mówiłeś o tym maśle?</i>
sn – śni	<i>wiosna – Po wiosnie zawsze jest lato.</i>
sm – śmi	<i>pismo – Ładne zdjęcia są w tym piśmie.</i>

Ćwiczenie 20. *Wybierz odpowiednią formę / Выбери правильную форму*

- a) Kto siedzi *na krześle / na krzesłu?*
- b) Co leży *na biurku / na biurce?*
- c) **W** tym *mieszkanu / mieszkani* trwa remont.
- d) Opowiadałem ci *o tej pani / panie.*
- e) Te zdjęcia mogą stać *na regału / na regale.*
- f) On zagrał również **w** drugiej *części / części* filmu.
- g) Wstawaj! Dość leżeć *w łóżkie / w łóżku!*
- h) Zostaw portfel *na stółu / na stole.*
- i) Lubię siedzieć *na* tym *fotelu / fotele.*
- j) Kto był dziś *na* naszym *obiadu / obiedzie?*
- k) Kurtkę możesz powiesić *na wieszaku / na wieszakie.*
- l) Opowiadałam wam kiedyś *o* mojej *babcie / babci.*
- m) Według mitów wampir nie odbija się *w lustru / w lustrze.*

Ćwiczenie 21. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) krzeselko – na krzeselk...
- b) cebula – o cebul...
- c) historia – o histori...
- d) kredens – na kredens.....
- e) telewizor – na telewizor.....
- f) zlew – na zlew.....
- g) lodówka – w lodówc...
- h) prysznic – o prysznic...

15 MIEJSCOWNIK (o kim? o czym?)

o, w, przy, na, po

RZECZOWNIK

I.mn.

rodzaj męski, żeński, nijaki

-ach

o studentach
o wagonach
o dziewczynach
o koleżankach
o zadaniach
o centrach

Закінчення **-ach** мають всі іменники незалежно від роду.
Місцевий відмінок вживається лише з прийменниками *o, w, przy, na, po*.
Наприклад: *o mieszkańcach, na wakacjach, w salonach, przy oknach, po studiach*

! MIEJSCOWNIK • DODATKOWE UWAGI I PRZYKŁADY

➔ rodzaj męski, żeński i nijaki

В місцевому відмінку множини всі іменники мають закінчення **-ach** (аналогічно з українською мовою).

*w gór**ach**, w pol**ach**, w miast**ach**, w sklep**ach***

! alternacje w rdzeniu (кореневі чергування)

В місцевому відмінку однини часто виступають кореневі чергування.

Їх ватро запам'ятати:

a – e las – w lesie

o – e anioł – o aniele

ó – e kościół – w kościele

ó – o wóz – na wozie

В деяких словах відбувається випадіння голосного **e** (здебільшого це відбувається в суфіксі **-ek**):

sen – we śnie

rynek – na rynku

! potrójna alternacja (потрійне чергування)

В окремих словах маємо крім чергування двох приголосних ще й кореневе чергування:

a – e, st – ści miasto – w mieście

a – e, zd – ździ zajazd – w zajeździe

! Винятки, які варто запам'ятати.

Це переважно односкладові слова, які мають закінчення **-u**, хоча закінчуються на твердий приголосний:

syn – o synu

dom – w domu

ĆWICZENIA. MIEJSCOWNIK (o kim? o czym?)

liczba mnoga

Ćwiczenie 22. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) Nie lubię spać na starych (łóżko).
- b) Czytam artykuł o nowych (film).
- c) Ona często opowiada o swoich (koleżanka).
- d) Możesz powiesić obrazy na tych (ściana).
- e) Zrobimy sobie zdjęcia w pięknych pałacach.
- f) Moje koty lubią leżeć na czystych (fotel).
- g) Czy w tych (sala) jest nowoczesne wyposażenie?
- h) Na wakacjach byłem w (góra).

- i) Weź naczynia w (szafka).
- j) On przez cały dzień może opowiadać o (koń).

16 MIANOWNIK (kto? co?)

PRZYMIOTNIK

I.poj.

rodzaj męski

-y

czerwony, łatwy

Переважаюча більшість прикметників має закінчення **-y**.

-i

wysoki, drogi

Закінчення **-i** – після *k, g*.

rodzaj żeński

-a

*dobra, zimna
piękna, niebieska*

Закінчення аналогічні українським

rodzaj nijaki

-e

*duże, zepsute,
drogie*

Закінчення аналогічні українським

17 MIANOWNIK (kto? co?)

PRZYMIOTNIK

I.mn.

rodzaj męskoosobowy

ЧЕРЕЗ СКЛАДНІСТЬ УТВОРЕННЯ ФОРМ ЦЕЙ МАТЕРІАЛ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ НА РІВНІ A2-B1

rodzaj niemęskoosobowy (męski nieosobowy)

-e

*chleb, stół
wagon, telefon*

Закінчення **-e** не залежно від роду

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 23. Zostaw poprawną formę / Залиши правильну форму

- a) Tego czerwonego / ten czerwony / ta czerwona długopis dostałem w prezencie od moje żony.
- b) Czy to właśnie jest ten znakomity francuski / ta znakomity francuska / taj znakomitej francuskiej komedia?
- c) To nasz nowy / nasze nowe / nasza nowa Centrum Sztuki Współczesnej.
- d) Ta nowoczesna / te nowoczesne / ten nowoczesny tablet jest wyposażony w wiele funkcji.
- e) Moana – to bardzo dziwny / dziwna / dziwne imię.

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

rodzaj niemęskoosobowy (męski nieosobowy)

Ćwiczenie 24. Napisz odpowiednią formę / Напиши правильну форму

- a) Kościuszko, Moniuszko, Smerczko to są polski / polskie / polske nazwiska.
- b) Dzisiejsi ukraiński / dzisiejszy ukraińskie / dzisiejsze ukraińskie dziewczyny są bardzo ładne.
- c) To są moi nowi / moje nowe / moi nowy koleżanki.
- d) No, masz ładni / ładny / ładne ubrania!

18 DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

PRZYMIOTNIK		I.poj.
rodzaj męski		
-ego	<i>starego, wybitnego tego, którego czwartego, ósmego</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники. Наприклад: <i>jakięgo, tamtego, mojęgo</i> А також порядкові числівники типу: <i>pierwszego, dziesiątego</i>
rodzaj żeński		
-ej	<i>ładnej, wystrojonej tamtej, mojęj drugiej, siódmej</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники. Наприклад: <i>której, tej, twojęj</i> А також порядкові числівники типу: <i>trzeciej, jedenastej</i>
rodzaj nijaki		
-ego	<i>nowego, pięknego tego, którego czwartego, ósmego</i>	Повна аналогія з чоловічим родом (див. вище).

19 DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)

PRZYMIOTNIK		I.mn.
rodzaj męski, żeński i nijaki		
-ych -ich	<i>znanych, modnych tanich, polskich drogich</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ych . Закінчення -ich – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники.

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 25. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) Niestety nie znam (*dobra*) restauracji.
- b) Mam ochotę na coś (*słodki*).
- c) Nie lubię (*gotowany*) kurczaka.
- d) Dlaczego nie jesz (*ten pyszny*) obiadu?
- e) Nie dostałam od ciebie (*ostatni*) komunikatu.
- f) Nikt nie lubi (*taka brzydka*) pogody.
- g) Szukam (*wystrzałowa*) sukienki na imprezę.

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

Ćwiczenie 26. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) On nie lubi (*zarozumiały*) blondynek.
- b) Mój mąż nie nosi okularów
(*przeciwsloneczny*).
- c) Proszę pięć (*duży czerwony*)
jabłek.
- d) Nię lubię (*taki zacofany*) ludzi.
- e) Oto kilka sposobów na zrobienie (*wspaniały*)
zdjęć z wakacji.

20 CELOWNIK (komu? czemu?)

PRZYMIOTNIK		I.poj.
rodzaj męski		
-emu	<i>nowemu, lekkiemu</i> <i>tamtemu, jakiemu</i> <i>trzeciemu,</i> <i>piątemu</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники. Наприклад: <i>któremu, temu, naszemu</i> А також порядкові числівники типу: <i>pierwszemu, setnemu</i>
rodzaj żeński		
-ej	<i>pięknej, nowej</i> <i>tej, waszej</i> <i>siódmiej, ósmiej</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники. Наприклад: <i>jakiej, tamtej, mojej</i> А також порядкові числівники типу: <i>dziesiątej, dwudziestej</i>
rodzaj nijaki		
-emu	<i>staremu,</i> <i>krótkiemu</i> <i>tamtemu, czyjemu</i> <i>szóstemu, ósmemu</i>	Повна аналогія з чоловічим родом (див. вище).

21 CELOWNIK (komu? czemu?)

PRZYMIOTNIK		I.mn.
rodzaj męski, żeński i nijaki		
-ym	<i>ładnym, kolejnym</i> <i>tanich, krótkim,</i> <i>drogim</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ym .
-im		Закінчення -im – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>waszym, trzecim</i>

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 27. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) Ona przyglądała się (*starszy*) panu.
- b) Nie dawaj tyle jedzenia (*mały*) kotu.
- c) Przyglądał się (*miła*) nauczycielce, która była na boisku ze swoją klasą.
- d) Muszę kupić (*moja ulubiona*) babci rękawiczki.
- e) Nie zapomnij dać (*ta piękna*) kobiecie kwiaty.
- f) Ona powiedziała to jedynie (*swoja najlepsza*) przyjaciółce.

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

Ćwiczenie 28. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильную форму*

- a) Pomagał (*mały*), (*wesoły*) dzieciom zdjąć samolot z drzewa.
- b) On zaufał (*swój dobry*) przyjaciółom.
- c) Przekaż to (*ta ładna*) dziewczynom.
- d) Zazdroszczę (*ta opalona*) Włoszkom! Widać, że mieszkają nad morzem.
- e) Przekażcie te informacje (*wszystkie*) studentom z waszej grupy.
- f) Kup Toruńskie Pierniki (*nasz*) dzieciakom.
- g) Nie ufaj (*niesprawdzona*) informacjom!

22 BIERNIK (kogo? co?)

PRZYMIOTNIK

I.poj.

rodzaj męski (żywotny / істоти)

-ego

wysportowanego
dobrego, tego,
którego, drugiego

Форми аналогічні родовому відмінку. За цим зразком відмінюються також питальні, вказівні і присвійні займенники й порядкові числівники.

rodzaj męski (nieżywotny / неістоти)

-ego

smacznego,
starego

Прикметники, що пов'язані з назвами фруктів, овочів, брендів, марок.
Kupiłam słodkiego ananasa. Mam nowego Mercedesa

-y
-i

wolny, czarny
niebieski, długi
jaki, który

За цим зразком відмінюються також питальні, вказівні і присвійні займенники й порядкові числівники. Ці форми ідентичні називному відмінку.

rodzaj żeński

-ą

białą, ciekawą
twoją, czwartą

За цим зразком відмінюються також питальні, вказівні і присвійні займенники й порядкові числівники. Виняток: *tę*

rodzaj nijaki

-e

sportowe, wąskie
tamte, czyje
piąte, jedenaste

За цим зразком відмінюються також питальні, вказівні і присвійні займенники й порядкові числівники. Ці форми ідентичні називному відмінку.

Примітка: склади *kie, gie* в польській мові переважно м'які (для позначення м'якості перед голосним *e* пишеться *i*)

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 29. *Napisz odpowiednią formę przymiotnika / Напиши правильну форму прикметників*

- a) Helena ma (*rasowy*) psa.
- b) Proszę (*jasny*) piwo dwa razy.
- c) Monika lubi (*biała*) kawę.
- d) Oni mają (*małe*) dziecko.
- e) Pijesz sok (*pomidorowy*)?
- f) Oglądaliśmy wczoraj (*dobra*) komedię.
- g) Lubisz muzykę (*rockowa*).
- h) Mamy jeszcze kupić (*żółty*) ser i (*wędzona*) rybę.
- i) Znam (*ten*) kelnera.
- j) Ona ma bardzo (*sympatyczna*) siostrę.

Ćwiczenie 30. *Napisz poprawne formy liczby mnogiej / Напишіть правильну форму множини*

- a) Wolisz (*biała*) czy (*czarna*) kawę.
- b) Widzisz to (*małe okno*)?
- c) Ona ma bardzo (*ładna*) kuzynkę.
- d) Też chcę takie (*sportowe*) auto.
- e) On ma rodzeństwo – (*starszy*) brata i siostrę.
- f) Zamierzam kupić (*stary*) Forda
- g) Tu tylko dwa (*wolny*) stolik.
- h) Dlaczego kupiłeś (*taka droga*) rzecz.

rodzaj męskoosobowy

-ych	<i>starszych, dobrych</i>	<p>Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ych.</p> <p>Закінчення -ich – тільки після <i>k, g</i>.</p> <p>За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники.</p> <p>Ці форми ідентичні родовому відмінку множини.</p>
-ich	<i>ukraińskich</i>	

rodzaj męski nieosobowy, żeński i nijaki

-e	<i>czerwone, polskie</i>	<p>За цим зразком відмінюються також питальні, вказівні і присвійні займенники й порядкові числівники.</p>
-----------	--------------------------	--

**Mam ochotę
na gorącą kawę.**

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

Ćwiczenie 31. Napisz poprawne formy liczby mnogiej / Напишіть правильну форму множини

- a) Ewa ma dwa (**nowy**) samochód.
- b) W tej sali są tylko trzy (**małe**) okna.
- c) Te (**niebieski**) długopisy kosztują 15 złotych.
- d) Ile kosztują (**to duże**) jajka?
- e) W tym budynku są dwa (**ciekawe**) muzea.
- f) Bardzo dobrze znam te cztery (**ładna**) dziewczyny.
- g) Tu są tylko dwa (**wolny**) stoliki.
- h) Wczoraj przyjechało kilku (**zagraniczny**) studentów.
- i) Dlaczego kupiłeś (**taka droga**) rzecz.
- j) Możesz przymierzyć te (**czarna**) sukienki.
- k) Widzisz tych (**dwa**) policjantów?
- l) W tym mieście znam trzy (**dobrze**) licea.
- m) Musimy poczekać na (**nasz**) kolegów.
- n) I zaczekamy jeszcze na (**nasza**) koleżanki.

Ćwiczenie 32. Napisz poprawne formy liczby mnogiej / Напишіть правильну форму множини

- a) Czy znasz (**ta nowa**) studentki?
- b) Patrz, znalazłem (**ciekawa**) informacje!
- c) Jeśli jest zimno, włóż (**ciepła**) rękawiczki.
- d) Chcę odwiedzić Ateny i zobaczyć (**starożytna**) świątynie.

24 NARZĘDNIK (kim? czym?)

PRZYMIOTNIK		I.poj.
rodzaj męski		
-ym -im	<i>zielonym, łatwym</i> <i>tanim, miękkim,</i> <i>drogim</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ym . Закінчення -im – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>tym, jakim, moim, dziewięcym, drugim</i>
rodzaj żeński		
-ą	<i>szeroką, miłą</i> <i>moją, kolejną</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>którą, tą, swoją, jedenastą</i>
rodzaj nijaki		
-ym -im	<i>nowym, pięknym</i> <i>długim, wysokim</i> <i>czwartym, tamtym</i>	Повна аналогія з чоловічим родом (див. вище).

25 NARZĘDNIK (kim? czym?)

PRZYMIOTNIK		I.mn.
rodzaj męski, żeński i nijaki		
-ymi -imi	<i>znanym, modnym</i> <i>taniami, polskimi</i> <i>drogimi</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ymi . Закінчення -imi – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>jakimi, tymi, moimi</i>

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 33. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильну форму*

- a) Proszę piwo z soczkiem (*malinowy*).
- b) Masz ochotę na frytki z (*pieczony*) kurczakiem.
- c) On wcale nie interesuje się piłką (*nożna*).
- d) Nessebar to bułgarskie miasto położone nad Morzem (*Czarne*).
- e) Ten obraz wisiał wcześniej nad (*stare*) biurkiem.
- f) Byliśmy z wycieczką nad bardzo (*wydłużone*) jeziorem Gopło.
- g) Książka została zatytułowana „*Studia nad Polszczyzną (Kresowa)*”.

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

Ćwiczenie 34. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильну форму*

- a) Znam dobrą restaurację. Nazywa się chyba „*Pod (stare) dębami*”.
- b) Amerykańska adaptacja „*Wiedźmina*” Andrzeja Sapkowskiego dobrze wygrywa w porównaniu z (*inne podone*) serialami.
- c) Dlaczego tak długo zastanawiasz się nad (*te łatwe*) zadaniami.
- d) UFO zaobserwowano wczoraj w nocy nad Stanami (*Zjednoczone*).
- e) Pojechałam nad morze z moimi (*najlepsze*) koleżankami.

26 MIEJSCOWNIK (o kim? o czym?)

o, w, na, przy, po

PRZYMIOTNIK		I.poj.
rodzaj męski		
-ym	<i>zielonym, łatwym</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ym .
-im	<i>tanim, miękkim, drogim</i>	Закінчення -im – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>tym, jakim, moim, dziesiątym, drugim</i>
rodzaj żeński		
-ej	<i>szerokiej, młodej, mojej, kolejnej</i>	За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>której, tej, twojej, jedenastej</i>
rodzaj nijaki		
-ym	<i>nowym, pięknym</i>	Повна аналогія з чоловічим родом (див. вище).
-im	<i>długim, wysokim</i>	

27 MIEJSCOWNIK (o kim? o czym?)

o, w, na, przy, po

PRZYMIOTNIK		I.mn.
rodzaj męski, żeński i nijaki		
-ych	<i>o znanych, o modnych</i>	Переважаюча більшість прикметників має закінчення -ych .
-ich	<i>o tanich, o polskich, o drogich</i>	Закінчення -ich – після м'яких і <i>k, g</i> . За цим зразком відмінюються питальні, вказівні і присвійні займенники, а також порядкові числівники: <i>jakimi, tymi, moimi</i>

PRZYMIOTNIK

liczba pojedyncza

Ćwiczenie 35. *Wybierz co pasuje / Вибери, що підходить*

- a) Czy pracujesz w **tym małym** / **w temu małym** barze?
- b) Studiujesz na uniwersytecie **technicznemu** / **technicznym**?
- c) Robisz zakupy w małym sklepie czy w **dużemu** / **dużym** / **dużom** supermarkecie?
- d) Byliśmy na wakacjach prawie w **całej** / **calij** / **całej** Polsce, w Czechach i w Niemczech.
- e) Czy często bywasz w **trójwymiarowym** / **trójwymiarowemu** kinie?
- f) Uczyłaś się w **prywatnej** / **prywatnij** / **prywatnoj** szkole?
- g) Czy już myślisz o **letniemu** / **letnim** / **letniem** urlopie?

PRZYMIOTNIK

liczba mnoga

Ćwiczenie 36. *Napisz odpowiednią formę / Напиши правильну форму*

- a) Wasze rzeczy są w (**te duże**) walizach?
- b) Hej! Czego szukasz w (**nasze**) torbach?
- c) W (**duże**) firmach często obowiązują zasady dress code.
- d) Można coś kupić w (**liczne**) galeriach Warszawy.
- e) Mówicie teraz o (**te słodkie**) gruszkach?
- f) Słyszeliście o pieniądzach (**elektroniczne**)?

czasownik *być*Відмінювання дієслова „*być*” (*бути*). Теперішній час

BYĆ			
liczby pojedyncza		liczby mnoga	
1. (ja)	jestem	1. (my)	jestemy
2. (ty)	jesteś	2. (wy)	jesteście
3. on (pan) ona (pani) ono	jest	3. oni (państwo) one (panie)	są

Займенники в дужках (ja), (ty), (my), (wy) без особливої потреби не вживаються, інформація про особу міститься в закінченні самого дієслова:
-m – завжди вказує на 1 особу однини («я»), **-ś** – на 2 особу однини («ти»),
-my – відповідно, на 1 особу множини («ми»), **-cie** – на 2 особу множини («ви»)

Приклад: Я (є) з України – *Jestem z Ukrainy*. Звідки ви (є)? – *Skąd jesteście?*

ĆWICZENIA. CZAS TERAŹNIEJSZY

czasownik *być*

Ćwiczenie 37. *Uzupełnij zdania odpowiednim słowem / Встав в речення потрібне слово*

O: Halo! Gdzie jesteście?

(my) **jesteśmy** nad morzem!

1. Gdzie (ty) [] ?
(ja) [] tutaj!
2. Dlaczego kot [] w domu, a nie na podwórku?
3. Dzieci [] w domu, bo pada deszcz!
4. No, tak. Czy (wy) [] gotowi na kolację?
5. Cześć Michał! (ty) [] już w Polsce?
6. Czy nie widziałaś gdzie [] moje słuchawki (one)?
7. On nie mówi po polsku, bo [] z Hiszpanii?
8. Już (my) [] .

В польській мові маємо 3 зразка відмінювання дієслів, тобто 3 дієвідміни (**koniugacje**). Вони визначаються за закінченнями перших двох слів (закінченнями першої «я» і другої «ти» особи однини). Дієвідміна *-am, -asz* означає, що в першій особі всі слова, які належать до цієї дієвідміни мають закінчення *-am* (*mam, latam, biegam*), а в другій особі *-asz* (*masz, latasz, biegasz*)

KONIUGACJA *-m, -sz*

(-am, -asz)

KOCHAĆ

I. poj.		I. mn.	
1.	(ja) <i>kocham</i>	1.	(my) <i>kochamy</i>
2.	(ty) <i>kochasz</i>	2.	(wy) <i>kochacie</i>
3.	on (pan) ona (pani) ono <i>kocha</i>	3.	oni (państwo) one (panie) <i>kochają</i>

(-em, -esz)

UMIEĆ

I. poj.		I. mn.	
1.	(ja) <i>umiem</i>	1.	(my) <i>umiemy</i>
2.	(ty) <i>umiesz</i>	2.	(wy) <i>umiecie</i>
3.	on (pan) ona (pani) ono <i>umie</i>	3.	oni (państwo) one (panie) <i>umieją</i>

Ця дієвідміна (**koniugacja -m, -sz**) має два варіанта відмінювання, які по суті, відрізняються тільки одним голосним. Лише 4 слова активного вживання (*umieć, rozumieć, jeść, wiedzieć*) відмінюються за зразком **-em, -esz**

Підказка: якщо від 2-ої особи однини забрати **sz** (яке завжди вказує на «ти») – отримаємо 3-ю особу однини, від якої утворюються ВСІ форми множини шляхом додавання ПОСІЙНИХ закінчень **-my, -cie, -ją**

Ćwiczenie 38. Uzupełnij zdania odpowiednim słowem / Встав в речення потрібне слово

Dzień dobry! [] (nazywać się) Edmund Oberlan. Jestem z Niemiec, ale [] (mieszkać) w Toruniu, w Polsce.

[] (mieć) 60 lat uczę języka polskiego na uniwersytecie.

We wtorek rano [] (biegać) w parku dwie godziny, bo bardzo lubię sport, ale [] (rozumieć), że tego za mało!

W sobotę zwykle [] (odpoczywać) z kolegami za miastem, jeśli pogoda odpowiada.

Mój przyjaciel Antoni [] (grać) na gitarze, a jego żona [] (śpiewać).

W niedzielę moja rodzina i ja [] (mieć) razem obiad i [] (rozmawiać), a potem albo [] (oglądać) komedie w telewizji albo [] (ja grać) w gry komputerowe.

Ćwiczenie 39. Zmień liczbę / Зміни однину і множину

0. **Zaczynam** grać – (my) **Zaczynamy** grać
1. Co on czyta? – Co oni [] ?
2. Gdzie mieszkasz? – [] niedaleko centrum.
3. Mamy czas wieczorem – A ty? [] dzisiaj czas?
4. Gram w gry komputerowe prawie codziennie. A wy [] ?
5. [] (ty) co ona mówi? Bo ja nic nie rozumiem!
6. Czasem za dużo gadam, ale ona też dużo []
7. Mój brat jest biznesmenem, ma swoją firmę i często lata samolotem do Hiszpanii. Niestety je jestem jeszcze mały i dlatego z nim nie []

KONIUGACJA *-ę, -isz/ysz**(-ę, -isz)*

LUBIĆ

I. poj.		I. mn.	
1. (ja)	lubie <i>ę</i>	1. (my)	lubimy
2. (ty)	lubisz	2. (wy)	lubicie
3. on (pan) ona (pani) ono	lubi	3. oni (państwo) one (panie)	lubią

(-ę, -ysz)

UCZYĆ

I. poj.		I. mn.	
1. (ja)	ucze <i>ę</i>	1. (my)	uczymy
2. (ty)	uczysz	2. (wy)	uczycie
3. on (pan) ona (pani) ono	uczy	3. oni (państwo) one (panie)	uczają

Дієвідміна (**koniugacja -ę, -isz/-ysz**) має варіант закінчення **-ysz** тільки в словах, основа яких закінчується на шиплячий (*tań**czysz**, słyszysz*).

БІЛЬШІСТЬ СЛІВ, які в інфінітиві закінчуються на **-ić, -ycь** (*palić, mówić, tańczyć*) належать до цієї дієвідмини

В словах на **-ić** в 1 особі однини і в 3 особі множини „i” перед закінченням не читається, а лише вказує на пом’якшений склад (див. MIĘKKOŚĆ, стор.5)

Ćwiczenie 40. Uzupełnij zdania odpowiednim słowem / Встав в речення потрібне слово

Dlaczego ona [] mówi / mówie nam „Siema” zamiast „Cześć”?

Oni [] pali / pale / palą Marlboro!

Bardzo [] (ja) lubię / lublu / lubi gofry z kremem.

Produkujemy to i [] robi / robimy / robie biznes.

Ona [] lubię / lubi / lubić białą kawę, a ja nie [] lublu /
lubie / lubi tej kawy.

Czy (wy) [] lubicie / lubić / lubite gorzką czekoladę?

Dziewczyny [] tańczyć / tańczy / tańczą na plaży.

(ty) Lubi / Lubicie / Lubisz spacerować?

(my) Uczę się / Uczymy się / Uczą się polskiego.

Cześć. (wy) mówi / mówić / mówicie po polsku?

Ćwiczenie 41. Zmień liczbę / Зміни однину на множину

0. Ja nie palę. – My też nie palimy?

1. Lubisz lody? – (wy) [] lody?

2. Ona uczy się polskiego. – One też [] polskiego?

3. Edward dobrze mówi po polsku. – Oni również nieźle [] po polsku?

4. Robię zadanie domowe – A my nie [] zadania domowego.

5. Jak często chodzisz na basen? – A wy jak często []
na basen?

KONIUGACJA -ę, -esz

PISAĆ

I. poj.		I. mn.	
1.	(ja)	<i>piszę</i>	1. (my) <i>piszemy</i>
2.	(ty)	<i>piszesz</i>	2. (wy) <i>piszecie</i>
3.	on (pan) ona (pani) ono	<i>pisze</i>	3. oni (państwo) one (panie) <i>piszą</i>

czasowniki na -ować

MALOWAĆ

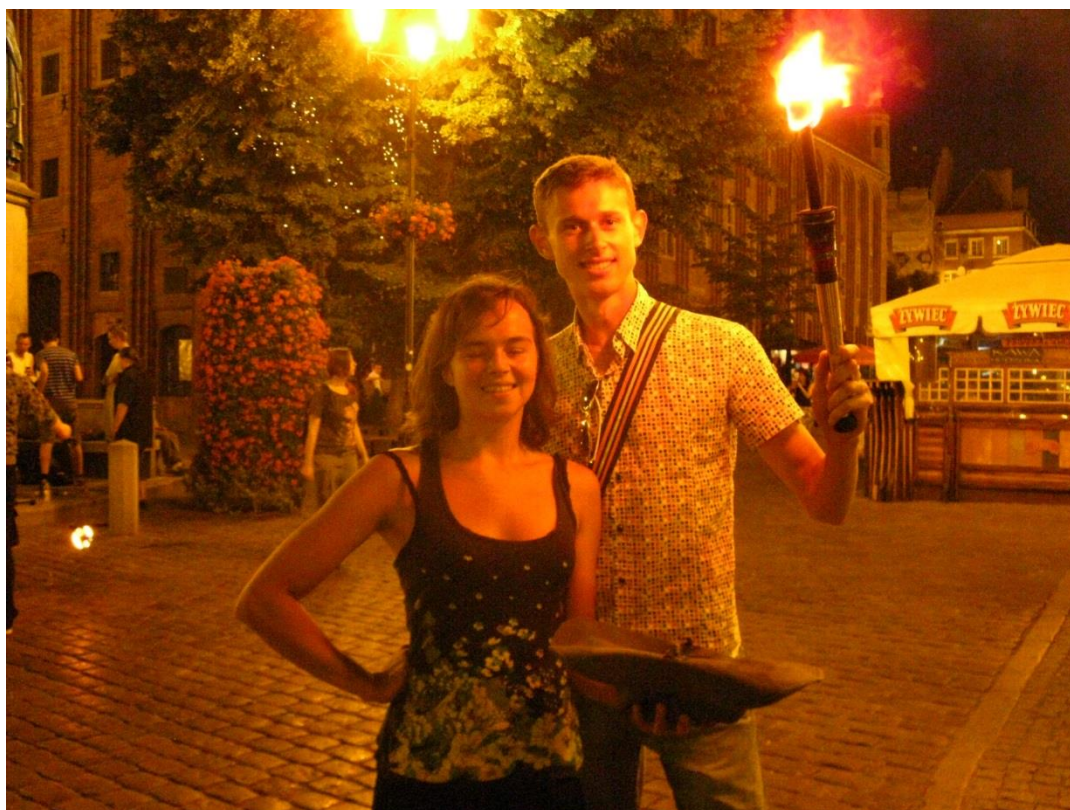
I. poj.		I. mn.	
1.	(ja)	<i>maluję</i>	1. (my) <i>malujemy</i>
2.	(ty)	<i>malujesz</i>	2. (wy) <i>malujecie</i>
3.	on (pan) ona (pani) ono	<i>maluje</i>	3. oni (państwo) one (panie) <i>malują</i>

Дієслова, які в інфінітиві закінчуються на **-ować** – найпростіші у відмінюванні.

Всі вони належать лише до цієї дієвідміни (**-ę, -esz**) і мають легке для запам'ятовування чергування: **-ować** замінюється на суфікс **-uj** і вже до нього додаються особові закінчення (*kupować* – *kupuj**ę***, *kupuj**e**sz* і т. д.)

Ćwiczenie 42. *Wybierz odpowiednią formę / Вибери потрібну форму*

1. (ja) **Chcę / Chce / Chciec** zostać informatykiem, a ty?
2. Do kogo (ty) **pisać / pisze / piszesz** SMS-a?
3. Moja żona w ogóle bardzo dobrze **gotuję / gotuje / gotują**. Bardzo mi się to podoba.
4. Co oni tam **malujut / malują / malowają**?
5. Czy to prawda, że ona jutro **jedzi / jedzie / jadę** do Malborka sama?
6. Niestety (my) **pojedziemy / pojedą / pojedziesz** tym tylko na wakacje.
7. Ja nie **surfuję / surfują / surfuje** po Internecie przez pół dnia tak jak ty!
8. Dlaczego (wy) **spacerować / spacerujecie / spaceruję** w parku tak późno wieczorem?

ROBIĆ		I. poj.			
	rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki
1. (ja)	<i>robiłem</i>	1. (ja)	<i>robiłam</i>		–
2. (ty)	<i>robieś</i>	2. (ty)	<i>robiaś</i>		–
3. on	<i>robił</i>	3. ona	<i>robia</i>	3. ono	<i>robiło</i>

ROBIĆ		I. mn.	
	rodzaj męskoosobowy		rodzaj niemęskoosobowy
1. (my)	<i>robiliśmy</i>	1. (my)	<i>robiłyśmy</i>
2. (wy)	<i>robiliście</i>	2. (wy)	<i>robiłyście</i>
3. oni	<i>robili</i>	3. one	<i>robiły</i>

Минулий час утворюється від основи інфінітиву шляхом додавання особових закінчень (виділені червоним) замість закінчення **-ć**

ВАЖЛИВОЮ особливістю польської мови є специфічний поділ на роди в множині (див. RODZAJE)

В польській мові КОЖНА особа має індивідуальне неповторне закінчення. Саме воно вказує на особу і є КЛЮЧОВИМ для правильного розуміння і говоріння:

*Gdzie by**łeś**?* – Де **ти був**?

*Wczor**e**m by**łem** w domu* – Увечері **я був** вдома

*Rano by**łam** w szkole* – Зранку **я була** в школі

*Co robi**łyście** wczoraj* – Що **ви (дівчата)** робили вчора?

*Wygrali**ście** mecz?* – **Ви (чоловіки)** виграли матч? / **Ви (чоловіки + жінки)** виграли матч?

Тобто на дійову особу (я, ти, ми, ви) вказують особові закінчення, а не займенник. Займенники (ja, ty, my, wy) вживаються ЛИШЕ при порівнянні:

***Ja** zrobi**łam** to zadanie! Czy **wy** też zrobi**liście**?*

Ćwiczenie 43. Uzupełnij zdania poprawną formą / Встав в речення потрібну форму слова

1. Jean-Paul Belmondo i Alain Delon (wystąpić) w wielu francuskich filmach.
2. Samochody Porsche (brać) udział w licznych rajdach.
3. Dziadkowie ze strony taty (mieszkać) w Doniecku.
4. Helenko! Jolko! Czy (robić, wy) wczoraj zakupy?
Tak, (kupić) ładne rzeczy.
5. Katarzyna mieszkała w akademiku z Polkami. Jej koleżanki
(rozmawiać) z nią wyłącznie po polsku.
6. Jolanta i Anna (pisać) test z języka angielskiego.
7. Za pięć dwunasta moja mama, brat ze swoją żoną i mój kot
(słuchać) życzeń prezydenta.
8. Wszystkie rzeczy, które (znajdować się) w tym pokoju, (być) nowe.
9. Mamuty (wyginąć) około 10 tysięcy lat temu.
10. Ona (obietcać) opanować ten język w ciągu roku.
11. Tam na rogu wcześniej (stać) kiosk, a tu pod mostem (jeździć) tramwaje.

ДІЄСЛОВА НА **-eć**

MIEĆ						I. poj.
rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki		
1. (ja)	<i>miatem</i>	1. (ja)	<i>miatałam</i>		–	
2. (ty)	<i>miates</i>	2. (ty)	<i>miatałas</i>		–	
3. on	<i>miatał</i>	3. ona	<i>miatała</i>	3. ono	<i>miato</i>	

I. mn.					
rodzaj męskoosobowy			rodzaj niemęskoosobowy		
1. (my)	<i>mieliłosy</i>	1. (my)	<i>miatyłosy</i>		
2. (wy)	<i>mieliłosze</i>	2. (wy)	<i>miatyłosze</i>		
3. oni	<i>mieli</i>	3. one	<i>miaty</i>		

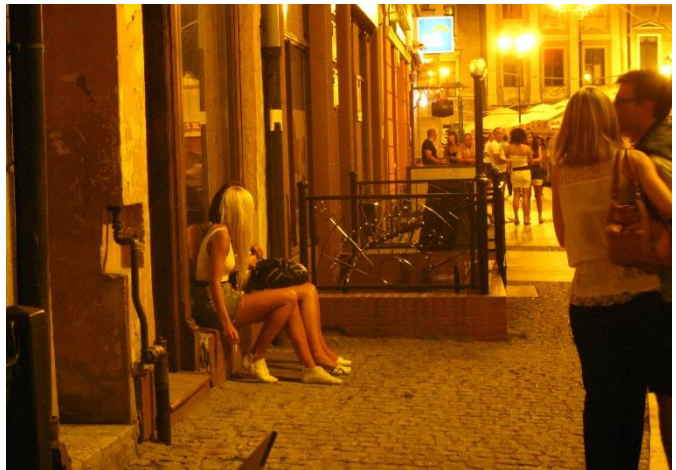
Дієслова, які закінчуються на **-eć** мають кореневе чергування **e – a**.

Інакше кажучи, голосний **-e** перед особовими закінченнями виступає ТІЛЬКИ у чоловічо-особовому роді множини, тобто лише у 3 формах (див. приклади: *miel**i**s**y**, miel**i**ł**o**s**z**e, miel**i***).

У всіх інших формах перед особовими закінченнями виступає голосний **-a**

Ćwiczenie 44. Uzupełnij zdania poprawną formą / Встав в речення потрібну форму слова

1. Ubrania (wiesić) w szafie na wieszakach.
2. Ona nie kupiłaby tej sukienki, gdyby nie (mieć) pieniędzy.
3. Dziewczyny
(siedzieć) i paliły zaraz przy wejściu.
4. Niestety nie
(mieć – ja, r.ż.) wczoraj czasu.
5. Czego oni od was
(chcieć)?
6. Przepraszam,
(wylecieć – ono) mi to z głowy,
wcale o tym (zapomnieć – ja, r.m.).
7. Naprawdę (musieć – ty, r.m.) zostać w domu z młodszą siostrą?
8. Ups! Sorry, nie (chcieć – ja, r.ż.)!
9. Nie (zwrócić – my, r.ż.) najpierw na to uwagi, ale teraz już (zrozumieć – my, r.ż.) dlaczego ta apteka nazywa się „Pod Orłem”.

po- przy- wy- do-

IŚĆ						I. poj.	
rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki			
1. (ja)	szed łem	1. (ja)	sz łam			–	
2. (ty)	szed łeś	2. (ty)	sz łaś			–	
3. on	szed ł	3. ona	sz ła	3. ono	sz ło		
I. mn.							
rodzaj męskoosobowy				rodzaj niemęskoosobowy			
1. (my)	sz liśmy	1. (my)	sz łyśmy				
2. (wy)	sz liście	2. (wy)	sz łyście				
3. oni	sz li	3. one	sz ły				

ТІЛЬКИ в чоловічому роді однини основа минулого часу **szed-**
Всі інші форми утворюють минулий час від основи **sz-**

JEŚĆ						I. poj.	
rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki			
1. (ja)	jad łem	1. (ja)	jad łam			–	
2. (ty)	jad łeś	2. (ty)	jad łaś			–	
3. on	jad ł	3. ona	jad ła	3. ono	jad ło		
I. mn.							
rodzaj męskoosobowy				rodzaj niemęskoosobowy			
1. (my)	jad liśmy	1. (my)	jad łyśmy				
2. (wy)	jad liście	2. (wy)	jad łyście				
3. oni	jad li	3. one	jad ły				

Чергування **e – a** відбуваються в тих самих формах, що і в дієсловах на **-eć**.
Тобто, основа в чоловічо-особовому роді **jed-**. У всіх інших формах **jad-**

Ćwiczenie 45. Uzupełnij zdania poprawną formą / Встав в речення потрібну форму слова

1. Państwo Oberlan (jeść) kolację we włoskiej restauracji.
2. Dlaczego ona nic nie piła i nie (jeść)? Może ona jest na diecie, co?
3. Nie mam bladego pojęcia! Może tak. Ja to (zjeść) wszystko!

4. (Pójść – my, r.ż.) wczoraj do tego klubu na Fosa Staromiejskiej. Dobre miejsce. Świetnie bawiliśmy się. Nie wiem dlaczego Antoni nie (pójść) z nami.
5. No, fakt. Dobrze, że tam z wami (pójść – ja, r.ż.).
6. Dlaczego nie zaczekaliście i do galerii bez nas. Dorze, że pan Edmund (wyjść) do nas i zaprowadził tam.
7. Nic nam z tego nie (wyjść), a szkoda!
8. O której (przyjść – wy, r.m.)? Nie słyszałem!
9. Musimy poczekać, oni dopiero (dojść) do Rynku.
10. (Pójść – ja, r.m.) do niej, a ona w ten czas (pójść) do mnie.
11. Nie (pójść – my, r.m.) z wami, bo jak (pójść – wy, r.ż.) „na chwilę” do sklepu, to nie było was przez pół godziny.

ДІЄСЛОВА НА **-qć**

ZACZAĆ						I. poj.
rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki		
1. (ja)	zaczę ł em	1. (ja)	zaczę ła am		–	
2. (ty)	zaczę ł eś	2. (ty)	zaczę ła ś		–	
3. on	zaczę ł	3. ona	zaczę ła	4. ono	mi o	

I. mn.					
rodzaj męskoosobowy			rodzaj niemęskoosobowy		
4. (my)	zaczę li śmy	4. (my)	zaczę ły śmy		
5. (wy)	zaczę li ście	5. (wy)	zaczę ły ście		
6. oni	zaczę li	6. one	zaczę ły		

Дієслова, які закінчуються на **-qć** мають кореневе чергування **q – ę**.

Голосний **-q** перед особовими закінченнями виступає ТІЛЬКИ у чоловічому роді однини, тобто лише у 3 формах (див. приклади: *zaczę**ł**em*, *zaczę**ł**eś*, *zaczę**ł***).

У всіх інших формах перед особовими закінченнями виступає голосний **-ę**.

В розмовній мові носові голосні втрачають носовий резонанс і вимовляються відповідно, як [o] і [e].

Ćwiczenie 46. Uzupełnij zdania poprawną formą / Встав в речення потрібну форму слова

1. O której (zacząć – wy, r.m.) treningi?
2. Kiedy wychodziłem chyba nie (zamknąć) okna!
3. Sprawdź, czy dobrze (zamknąć – ty, r.ż.) drzwi!
4. Zimno jest! Dlaczego nie włożyłeś czapki i nie (zapiąć) kurteczki!
5. O, skończyłyście! Długo to potrwało, przecież (zacząć – wy, r.ż.) jeszcze dwie godziny temu!
6. Moje rękawiczki chyba gdzieś (zginąć), nawet nie pamiętam gdzie je mogłam zostawić.
7. Widzę, że celowo nie (zapiąć – ty, r.ż.) te dwa guziki na bluzce. Nie przesadzasz?
8. (Zamknąć – my, r.m.) wszystkie okna, do zapowiadają burzę po południu.
9. Jeszcze nie skończyłam referatu, bo późno (zacząć – ja, r.ż.), ale nie wiem, czy kolega w ogóle (zacząć – r.m.) go pisać!
10. (Zginąć) mi gdzieś długopis! Nie widziałeś? Szukam go wszędzie.

BYĆ			
1. (ja)	będę	1. (my)	będziemy
2. (ty)	będziesz	2. (wy)	będziecie
3. on ona ono	będzie	3. oni one	będą

z bezokolicznikiem

ROBIĆ			
	<i>I.poj.</i>		<i>I.mn.</i>
1. (ja)	będę robić	1. (my)	będziemy robić
2. (ty)	będziesz robić	2. (wy)	będziecie robić
3. on ona ono	będzie robić	3. oni one	będą robić

На відміну від української в польській мові існує два типи складеного майбутнього часу.

Перший тип ідентичний з українською мовою і утворюється за допомогою відповідної форми дієслова **być** в майбутньому часі до якого додається інфінітив основного дієслова (див. табл. вище).

Ćwiczenie 47. *Uzupełnij zdania odpowiednią formą czasownika / Встав в речення потрібну форму дієслова*

1. I co teraz (wy) robić?
2. Nie (my) tam sprzątać.
3. Jutro (ja) pracować do południa.
4. Którędy (ty) jechał?
5. Znam ją dobrze! Ona nie tego robić!
6. Oni też w sobotę z nami.

z bezokolicznikiem

Ćwiczenie 48. *Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasownika / Встав в речення потрібні форм дієслів*

1. Prawdopodobnie (być + pracować, my) w jednym biurze.
2. Nie wiemy co oni teraz (być + robić).
3. (Wy) studiować polonistykę?
4. (Ja) (być + spacerować) wieczorem na Starówce. Jeśli chcesz, możesz dołączyć.
5. O której (być + jechać, ty)?
6. Ona wróciła z dyskoteki o trzeciej. Prawdopodobnie (być + spać) do południa.

z 3 osobą czasu przeszłego

ROBIĆ						I. poj.
rodzaj męski		rodzaj żeński		rodzaj nijaki		
1. (ja)	będę robił	1. (ja)	będę robiła		–	
2. (ty)	będziesz robił	2. (ty)	będziesz robiła		–	
3. on	będzie robił	3. ona	będzie robiła	4. ono	będzie robiło	

						I. mn.
rodzaj męskoosobowy			rodzaj niemęskoosobowy			
1. (my)	będziemy robili	1. (my)	będziemy robiły			
2. (wy)	będziecie robili	2. (wy)	będziecie robiły			
3. oni	będą robili	3. one	będą robiły			

Другий тип утворюється за допомогою відповідної форми дієслова **być** в майбутньому часі до якого додається **3 особа минулого часу** основного дієслова, відповідно однини або множини (див. табл. вище).

УВАГА! Основне дієслово додатково вказую лише на рід:

я (чоловік) буду відпочивати – **będę odpoczywał**

я (жінка) буду відпочивати – **będę odpoczywała**

z 3 osobą czasu przeszłego

Ćwiczenie 49. *Uzupełnij zdania odpowiednim słowem / Встав в речення потрібне слово*

Obiecuję, że w przyszłym tygodniu nie (spóźniać się – ja, r.ż.) do pracy.

Mama jak zwykle (gotować) dla nas coś pysznego?

W czasie wakacji Leszek będzie wolontariuszem i (pomagać) w domu dziecka.

Przecież w niedzielę nie do południa!

Na ulicę Szeroką (wchodzić – my, r.m.) przez tę starą bramę zamkową.

	liczba pojedyncza				
Mianownik	<i>ja</i>	<i>ty</i>	<i>on</i>	<i>ona</i>	<i>ono</i>
Dopełniacz (основна форма) з прийменниками (повна форма)	<i>mnie</i>	<i>cię</i> <i>ciebie</i> <i>ciebie</i>	<i>go</i> <i>niego</i> <i>jego</i>	<i>jej</i> <i>niej</i>	<i>go</i> <i>niego</i> <i>jego</i>
Celownik (основна форма) з прийменниками (повна форма)	<i>mi</i> <i>mnie</i>	<i>ci</i> <i>tobie</i>	<i>mu</i> <i>niemu</i> <i>jemu</i>	<i>jej</i> <i>niej</i>	<i>mu</i> <i>niemu</i> <i>jemu</i>
Biernik (основна форма) з прийменниками (повна форма)	<i>mnie</i>	<i>cię</i> <i>ciebie</i> <i>ciebie</i>	<i>go</i> <i>niego</i> <i>jego</i>	<i>ją</i> <i>nią</i>	<i>je</i> <i>nie</i>
Narzędnik	<i>mną</i>	<i>tobą</i>	<i>nim</i>	<i>nią</i>	<i>nim</i>
Miejscownik	<i>(o) mnie</i>	<i>(o) tobie</i>	<i>(o) nim</i>	<i>(o) niej</i>	<i>(o) nim</i>

Займенники в польській мові іноді мають коротку і повну форму, а також часом форму, яка вживається після прийменників.

Після прийменників займенники **on, ona, ono, oni, one** мають форму, що починається з **n-** (*do niego, do niej, do nich*), що не складно співвіднести з українською мовою.

Займенник **ty** має в родовому і знахідному форму **ciebie** (*dzwoniłem do ciebie, czekam na ciebie*), а в давальному відмінку форму **tobie** (*on gra przeciwko tobie*). Займенник **ja** має зазвичай одну форму **mnie**, лише в давальному виступає коротка і повна форми **mi / mnie**.

! Повна форма вживається лише на початку речення, при логічному наголосі, порівнянні чи протиставлені.

ZAIMKI OSOBOWE • UWAGI I PRZYKŁADY

BIERNIK (kogo? co?)		
Основна (коротка) форма	Форма з прийменником	Повна форма
<i>Iwona zna:</i>	<i>Daria czeka na:</i>	Ciebie wszyscy znają. Ona kocha tylko ciebie! Znamy i ciebie , i <u>twoją kuzynkę</u> .
– <i>mnie</i>	– <i>mnie</i>	Jego znam z przedszkola. Marta kocha tylko jego! Ona zaprosiła i <u>mnie</u> , i <u>jego</u> .
– ciebie	– ciebie	
– <i>go</i>	– niego	
– <i>ją</i>	– nją	
– <i>je</i>	– nie	
– <i>nas</i>	– <i>nas</i>	
– <i>was</i>	– <i>was</i>	
– ich	– nich	
– <i>je</i>	– nie	
DOPEŁNIACZ (kogo? czego?)		
Основна (коротка) форма	Форма з прийменником	Повна форма
<i>On nie zna:</i>	<i>Ona dzwoniła do:</i>	Ciebie nikt nie zna. On słucha tylko ciebie! Nie znam ani <u>ciebie</u> , ani <u>tej pani</u> .
– <i>mnie</i>	– <i>mnie</i>	Jego nikt nie lubi. Ona posłucha tylko jego! Nie znam ani <u>jej</u> , ani <u>jego</u> .
– ciebie	– ciebie	
– <i>go</i>	– niego	
– <i>ją</i>	– niej	
– <i>go</i>	– niego	
– <i>nas</i>	– <i>nas</i>	
– <i>was</i>	– <i>was</i>	
– ich	– nich	
– <i>ich</i>	– nich	
CELOWNIK (komu? czemu?)		
Основна (коротка) форма	Форма з прийменником	Повна форма
<i>Zinno:</i>	<i>Gra przeciwko:</i>	Mnie to daj. Daj to tylko mnie! Masz podziękować i <u>mnie</u> , i <u>jej</u> .
– <i>mi</i>	– <i>mnie</i>	Tobie muszę podziękować. Dam to tylko tonie! Napiszę i <u>jej</u> , i <u>tobie</u> .
– ci	– tobie	Jemu nic nie dawaj. Dałem to jedynie jemu! Kup to i <u>mnie</u> , i <u>jemu</u> .
– tu	– niemu	
– <i>je</i>	– niej	
– mu	– niemu	
– <i>nam</i>	– <i>nam</i>	
– <i>wam</i>	– <i>wam</i>	
– im	– nim	
– im	– nim	

	<i>KTÓRY? (dzień)</i>	<i>KTÓRA? (godzina)</i>
1	pierwszy	pierwsza
2	drugi	druga
3	trzeci	trzecia
4	czwarty	czwarta
5	piąty	piąta
6	szósty	szósta
7	siódmy	siódma
8	ósmy	ósma
9	dziwiąty	dziwiąta
10	dziesiąty	dziesiąta
11	jedenasty	jedenasta
12	dwunasty	dwunasta
13	trzynasty	trzynasta
14	czternasty	czternasta
15	piętnasty	piętnasta
16	szesnasty	szesnasta
17	siedemnasty	siedemnasta
18	osiemnasty	osiemnasta
19	dziwiętnasty	dziwiętnasta
20	dwudziesty	dwudziesta
30	trzydziesty	(trzydziesta)

LICZEBNIKI PORZĄDKOWE • UWAGI I PRZYKŁADY

В польській мові для окреслення годин і дат (число місяця) використовуються **ЛИШЕ ПОРЯДКОВІ ЧИСЛІВНИКИ**.

Для вказування годин використовуються порядкові числівники до 24 (!) включно.

Години 21:00, 22:00, 23:00, 24:00 на відміну від української мови складаються з двох порядкових числівників:

Która (jest) godzina?

- *dwudziesta pierwsza*
- *dwudziesta druga*
- *dwudziesta trzecia*
- *dwudziesta czwarta*

Sklep jest czynny od 8:00 (ósmej) do 24:00 (dwudziestej czwartej).

У відмінюванні годин маємо (крім називного відмінку) лише дві форми закінчень: **-ej** (в місцевому відмінку) і **-ą** (в знахідному).

Закінчення числівника в годинах і датах легко співвіднести із закінченням питального займенника *który*:

Która godzina?

O której zaczynamy?

Na którą umawiamy się?

druga

o drugiej

na drugą

szósta

o szóstej

na szóstą

dziesiąta

o dziesiątej

na dziesiątą

dwunasta

o dwunastej

na dwunastą

Дати

СЛОВНИК ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

alfabet	алфавіт / абетка
bezokolicznik	інфінітив / неозначена форма дієслова
biernik	знахідний відмінок
celownik	давальний відмінок
czas przeszły	минулий час
czas przyszły	майбутній час
czas przyszły złożony	складений майбутній час
czas teraźniejszy	теперішній час
czasownik	дієслово
dopełniacz	родовий відмінок
dwuznaki	диграфи (два графічних знака, що вимовляються як один звук)
koniugacja	дієвідміна
liczba mnoga	множина
liczba pojedyncza	однина
liczebnik	числівник
liczebniki porządkowe	порядкові числівники
mianownik	називний відмінок
miejsownik	місцевий відмінок
miękkosc	м'якість

narzędnik	орудний відмінок
osoba	особа
przymiotnik	прикметник
rodzaj	рід
rodzaj męski	чоловічий рід
rodzaj męski osobowy	чоловічий рід (людський)
rodzaj męski rzeczowy	чоловічий рід (предметний)
rodzaj męski żywotny	чоловічий рід (тварини)
rodzaj męskoosobowy	чоловічо-особовий рід
rodzaj niemęskoosobowy	нечоловічо-особовий рід
rodzaj nijaki	середній рід
rodzaj żeński	жіночий рід
rzeczownik	іменник
zaimek	займенник
zaimki osobowe	особові займенники

Literatura podstawowa

1. Bąk, P. (2010) *Gramatyka języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Wiedza Powszechna. 508
2. Garncarek, P. (2011) *Czas na czasownik*. Wydawnictwo: Universitas
3. Kaleta, Z. (1995) *Gramatyka języka polskiego dla cudzoziemców*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. 487
4. Stempek, I., Stelmach, A. (2013) *Polski krok po kroku. Tablice gramatyczne*. Wydawnictwo: Glossa.
5. Stempek, I., Stelmach, A., Dawidek, S., Szymkiewicz, A. (2020) *Polski krok po kroku 1*. https://e-polish.eu/sklep/polski_krok_po_kroku_1
6. Zgrzywa, J. (2016) *Praktyczna gramatyka języka polskiego. Zestaw ćwiczeń dla uczących języka polskiego*. Słubice: Wydawnictwo Collegium Polonicum. 64
https://www.cp.edu.pl/pl/o_nas/publikacje/pozostale/praktyczna-gramatyka-jezyka-polskiego/praktyczna-gramatyka-jezyka-polskiego.pdf

Антон Смерчко

**«Спрощена граматика польської мови
в таблицях і схемах»**

Poziom podstawowy A1-A2

Навчальний посібник

Затверджено Вченою радою МЕГУ, протокол №2 від 28.09.2023 р.

Фото і ілюстрації:	А.А.Смерчко
Дизайн обкладинки:	А.А.Смерчко
Консультанти редагування:	А.С.Герасименко С.І.Смерчко

Всі авторські права збережені
Wszystkie prawa zastrzeżone

© Смерчко А.А. 2023

© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука», 2023

